

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

5^E JAARGANG

WOENSDAG 11 AUGUSTUS 1920

No. 241

INHOUD

	Blz.
HET CREDIET VAN DE GEMEENTEN I door A. R. Veenstra..	691
De Assistentenregeling voor de Oostkust van Sumatra II door Mr. H. J. Bool	694
De Invloed der Techniek op den Klassenstrijd door Ir. J. W. Scherrer	697
Londensche Correspondentie.....	700
AANTEKENINGEN:	
J. M. Keynes over de Overeenkomst van Spa	701
De Metaalindustrie in België.....	701
De Tsjecho-Slowakische federatie van metaalbewerkers	702
BOEKAANKONDIGING:	
Mr. K. H. Corporaal: „De Internationaal-rechtelijke betrekkingen tusschen Nederland en Venezuela, bespr. door Dr. H. de Warssel van Cingelshouck	702
INGEZONDEN STUKKEN:	
Goudafgifte door Mr. W. M. J. van Lutterveld.....	704
MAANDCIJFERS:	
Ontvangsten van Spoor- en Tramwegmaatschappijen April 1920	704
Handelsbeweging over de maand Juni 1920.....	705
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	706—711
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: Mr. G. W. J. Bruins.

Assistent-Redacteur voor het weekblad: D. J. Wansink.

Secretariaat: Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruige Plaatweg 37.

Telef. Nr. 3000. Telegr.adres: Economisch Instituut.

Postcheque en girorekening Rotterdam No. 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 22,50 per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonne's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertentiën f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.

9 AUGUSTUS 1920.

Deze week bleef de vraag naar wissels ter belegging der overvloedige middelen voortduren. Van 3¼—½ pCt. liep de rente voor privaat-disconto tot 3 pCt. terug en er werd ook nog wel iets lager afgedaan.

Prolongatie verminderde van 4 tot 3¼ pCt., welke laatste notering feitelijk nog te hoog is; 3½ pCt. zou beter den juisten rentestand weergeven. Heden noteerde men weder 4 pCt.

De wisselhandel was deze week veel minder levendig. De dollarkoers bleef tot boven de 3.03 stijgen. Vrijdagmiddag, toen hier de New Yorksche openingskoers bekend werd, begon een vrij sterke daling in te treden en op den laatsten dag der week liep de koers tot circa 2.98 terug. Heden herstelde de koers zich weder tot 3.02.

Over het algemeen was de stemming zeer onzeker.

* * *

De omzetten van wissels op termijn nemen allengs meer in belangrijkheid toe, en hoewel het nog niet steeds mogelijk is alle voorkomende posten te verwerken, valt een gestadige uitbreiding van de termijnmarkt in wissels hier te lande waar te nemen.

LONDEN, 6 Augustus 1920.

De maandswisseling ging met gemakkelijker condities in de geldmarkt gepaard en er bleef in de afgelopen week genoeg aanbod om aan de groote vraag naar geld (o.a. voor stortingen voor provinciale leningen) te voldoen.

Voor daggeld werd over het algemeen 5 pCt. betaald, voor 7-daagsgeld 5½ pCt.

De discontomarkt was over het algemeen rustig en de prijzen vertoonden geen noemenswaardige verandering. Op het eind der week werd de markt zenuwachtig door de Poolsche quaesti, de constante daling in de waarde van het Pond Sterling te New York, den ongunstigen bankstaat en een sterk verminderde vraag naar schatkistwissels.

HET CREDIET VAN DE GEMEENTEN.

I.

Er is, naar ik meen, sedert de ontwikkeling van het gemeentewezen, na de invoering van de Gemeentewet, geen periode aan te wijzen, waarin zooveel pennen in beweging zijn gebracht, om te schrijven over de gemeente-financiën, als die, welke wij thans beleven.

Toch is het onderwerp niet nieuw en als men de periodieken raadpleegt, dan blijkt het, dat van af de invoering der Gemeentewet steeds ontevredenheid heeft bestaan over de regeling van de financieele verhouding tusschen Rijk en Gemeenten. De oorzaak daarvan moet dan ook worden gezocht in het feit, dat bij die invoering geen zuiver standpunt door den Rijkswetgever is ingenomen en het ook sedert dien geen Minister is mogen gelukken de oude fout afdoende te herstellen of radicaal weg te nemen. Vandaar dus, dat het onderwerp: de financieele verhouding, aan de orde is gebleven en telkens weer naar voren trad, wanneer de gemeenten, soms tengevolge van gansch andere omstandigheden, meer dan gewone zorg aan den dag moesten leggen, om de begrooting kloppend te kunnen krijgen.

Aan dit voortdurend aan-de-orde-zijn van het onderwerp is het dan ook wellicht toe te schrijven, dat velen, die thans over de gemeentefinanciën het woord voeren, de fout begaan, twee zaken met elkander te verwarren. Mij wil het althans toeschijnen, dat de z.g. financieele verhouding een op zich zelf staande kwestie is en slechts in verwijderd verband staat met die andere: de moeilijkheid, die de gemeentebesturen ondervinden bij het aangaan van leeningen.

Zeker, er is verband. Was er een, voor de gemeenten meer voordeelige, regeling omtrent de vergoeding door het Rijk aan de Gemeenten voor het verrichten van rijksdiensten enz. dan zouden de „gewone” uitgaven wellicht niet zoo hoog zijn opgelopen en was er kans geweest, dat de belastingen niet tot zulke hooge bedragen behoeften te worden geraamd. En de mogelijkheid is denkbaar, dat ook de kans op leenen daardoor gunstig zou zijn beïnvloed.

Maar het wezen van de kwestie, die thans aan de orde is, de financieele moeilijkheid, raakt niet die verhouding, althans wordt niet enkel daardoor beheerscht.

De Rijksuitkeering krachtens de wet van 1897 wordt in de rekening verleden onder de „gewone”, ontvangsten.

Leeningen, worden, althans behoorden te worden aangegaan tot dekking van „buitengewone” uitgaven. En nu is het wel waar, dat de verschuldigde renten en aflossingen uit de gewone middelen worden bestreden en bestaat er dus verband tusschen de hoegroothed van de uitkeering en de beschikbare middelen, maar, voorzover bekend is nog geen enkele gemeente in gebreke gebleven haar verschuldigde renten te voldoen. Bovendien is zoo de zaak ook nog niet geheel juist weergegeven, want wel betaalt de gemeente renten en aflossing uit de gewone middelen, maar een deel, ja soms het overgrote deel daarvan wordt ontvangen van een afzonderlijke administratie: bedrijven en diensten.

Maar ook hierop wordt — helaas! — bijna geen acht geslagen. Het verzet van het publiek, dat zich tegen het leenen door de gemeenten heeft geopenbaard, is dan ook naar mijn gevoelen, niet in de eerste plaats geboren geworden uit vrees, dat de gemeenten niet meer de renten zullen kunnen betalen, dat verzet is veeleer gericht tegen het leenen zelf, tegen de politiek, waarvan het leenen een gevolg is. Ik laat nu geheel rusten de vraag, of het publiek door een juist inzicht wordt geleid, ik constateer slechts het feit dat er vrees bestaat. Wie er zich dus toe wil zetten, studie van de financiën der gemeenten te maken, om zoo mogelijk een oplossing te vinden van de moeilijkheid, waarvoor thans wel de meeste gemeenten staan, zal m.i. de twee besproken kwesties los van elkaar moeten houden; de financieele verhouding tusschen Rijk en Gemeenten kan alleen verbeteren, wanneer de wetgever besluit tot herziening der wet van 1897. Versterking van de eigen inkomsten der gemeenten kan ook alleen de wetgever mogelijk maken, door de gelegenheid tot belastingheffing te verruimen. Maar om verbetering te krijgen in de gelegenheid tot het aangaan van leeningen, om de credietwaardigheid van de gemeenten weer boven verdenking te brengen, daarvoor zullen andere middelen moeten worden gevonden. En bij het zoeken daarnaar — ik herhaal het — kan de financieele verhouding en tot op zekere hoogte de financieele toestand der gemeenten onbesproken blijven.

Welke zijn de oorzaken geweest, dat vrij plotseling voor de gemeente-obligaties geen voldoende plaatsing meer bij het publiek was te vinden?

Indien het mogelijk zou zijn, die oorzaken met juistheid vast te stellen, dan zou, naar mijn gevoelen, blijken, dat zij veelvuldig zijn en dat zij deels een tijdelijk, deels een blijvend karakter vertoonen.

Al dadelijk moet het, bij bestudeering van de aan-

gelegenheid, de aandacht trekken, dat nimmer te voren door de gemeenten een zoo groot bedrag aan obligaties ter markt werd gebracht, als in 1919 het geval is geweest. Het volgende overzicht van de emissies van provinciale- en gemeenteleeningen in 1919 — ontleend aan „In- en Uitvoer”, no. 53 van 1919 — toont dit aan:

1913	.....	43	miljoen	gulden.
1914	.....	25	„	„
1915	.....	42	„	„
1916	.....	55	„	„
1917	.....	41	„	„
1918	.....	70	„	„
1919	.....	124	„	„

En terwijl de totale schuld der gemeenten einde 1915 bedroeg 569 miljoen, vermeerderde deze sedert dien met ongeveer 250 miljoen of nagenoeg 50 pCt.

In nog veel sterkere mate werd voor andere doeleinden — door Rijk en particuliere ondernemingen — een beroep gedaan op het belegend kapitaal. En dat dit een grootere waardeering koesterde voor aandelen in ondernemingen met een min of meer speculatief karakter en voor de z.g. „preferente aandelen” dan vroeger het geval schijnt te zijn geweest, wordt door de deskundigen in tal van bladen erkend.

Dat hierdoor de lust tot koopen van Rijks, Provinciale en Gemeenteleeningen is gedrukt, mag als vaststaande worden aangenomen. In dit verband moet ik er toch even op wijzen, dat ook de Provinciale besturen moeilijkheden ondervonden bij het aangaan der leeningen, terwijl de politiek daar nog niet aanleiding gaf tot ongerustheid.

Verder vraagt het feit de aandacht, dat door de stijging van den rentevoet de vroegere leeningen der gemeenten zijn gedeprimeerd, zoodat thans bij realisatie koersverlies moet worden geleden, hetgeen eveneens afbreuk heeft gedaan aan het vroegere vertrouwen in gemeente-papieren.

En eindelijk — om nog een van de vele oorzaken te noemen — wordt gewezen op de omstandigheid, dat te weinig gegevens voorhanden zijn, om de credietwaardigheid van de gemeenten te peilen, waarom in sommige bladen in overweging is gegeven, over te gaan tot het maken van een balans en deze te publiceren.

Deze en meer andere storende invloeden, welke de gemeenten hebben moeten ondervinden bij haar pogingen om de leeningen onder te brengen, zijn stellig niet van belang ontbloot, maar vormen zij de hoofdoorzaak? Ik geloof het niet. Wel komt het mij aannemelijk voor, dat zij, toen eenmaal de afkeer tegen gemeenteleeningen zich openbaarde, dien afkeer hebben gesteund en versterkt, maar zij alleen zouden niet dien blijvende invloed hebben kunnen uitoefenen. Daarvoor hadden zij alleen een te tijdelijk karakter. Welke is dan wel de hoofdoorzaak?

Deze moet naar mijn vaste overtuiging worden gezocht: 1°. in het veranderde karakter van den Gemeenteraad, ontstaan door de invoering van het algemeen kiesrecht met evenredige vertegenwoordiging; 2°. door de wijziging, die is ontstaan in de verhouding van het algemeen bestuur tot de lagere organen.

De wetgever heeft door de invoering van het algemeen kiesrecht en de evenredige vertegenwoordiging de gemeenteraden omgezet in politieke clubs met al de gevolgen daaraan nu eenmaal noodwendig verbonden.

Op zichzelf wil ik deze veranderingen hier niet critiseeren, maar het zou, naar mij wil voorkomen, aanbeveling verdienen hebben, dat die invoering van algemeen kiesrecht en evenredige vertegenwoordiging gepaard was gegaan met een wijziging van de bestuursinrichting der gemeenten en met de invoering van een verbeterde administratie der gemeente-financiën. Dit bestek laat niet toe, beide punten in den breede te onderzoeken en te bespreken. Maar ik zal toch een enkel woord daarvan moeten zeggen, wil mijn verder betoog begrepen worden.

Zooals de taak en bevoegdheid van den Gemeenteraad thans zijn geregeld, staat het dezen volkomen vrij, de huishouding der gemeente geheel naar eigen inzichten te regelen, zijn autonome macht is vrijwel onbepaald.

Dit beginsel zelf acht ik juist en zou ik niet gaarne zien prijs gegeven, mits onder ééne voorwaarde. En deze is: dat de Raad blijve binnen de perken van de draagkracht der gemeente. Doet hij dat niet, dan schaaft hij daarmee niet alleen het gemeentebelang, maar terdege het algemeen belang, ja, hij ondermijnt daarmee het groote beginsel, waarop de organisatie van den Staat is opgebouwd.

Daarom, als ik de zaak bekijk van uit dit standpunt, komt het mij volkomen logisch voor, naast den eisch van behoud der autonomie, den eisch van strenge controle te plaatsen. Controle zoowel door de gemeente zelf als door hooger gezag. Maar dan ook een deugdelijke, afdoende controle, die de grens van de draagkracht spoedig, helder en afdoende vaststelt.

Nu is het wel waar, dat die draagkracht niet door een algemeene formule is te omschrijven en te bepalen, maar dat is ook allerm minst noodzakelijk. Wel noodzakelijk is het, te voorkomen, dat de Raad tot maatregelen besluit, waarvan achteraf blijkt, dat de daaruit voortvloeiende kosten niet dan zeer bezwaarlijk kunnen worden gedekt en nog erger, dat die maatregelen niet meer teniet kunnen worden gedaan.

Een drietal maatregelen zijn noodig:

In de eerste plaats zal de verhouding tusschen Raad en Burgemeester en Wethouders moeten worden gewijzigd. De Raad kan en mag niet meer het lichaam zijn, dat de volle bevoegdheid heeft ieder oogenblik en los van de begroting maatregelen van financieelen aard te nemen, die de begroting en dus de financiën hopeloos in de war kunnen sturen. De Raad kan niet bij machte worden geacht de financiën te kennen en op elk tijdstip te overzien. Dat kan hij hoogstens dan, wanneer hij wordt geroepen de begroting te behandelen en deze aldus wordt samengesteld, dat zij een goed overzicht biedt. Daarom moet de begroting een ander karakter krijgen; zij moet meer bindend zijn voor een bepaalde periode, waarbinnen zij niet dan in bijzondere gevallen wijziging kan ondergaan en dan nog slechts met inachtneming van bepaalde voorschriften.

In de tweede plaats zal daarom de financieele administratie der gemeentehuishouding naar een geheel ander begrip moeten worden opgetrokken.

En in de derde plaats — en dit houdt verband met de beide vorige punten — zal het hooger toezicht anders moeten worden geregeld.

Het is hier niet de plaats deze punten nader uit te werken. Mijn doel gaat thans in andere richting. Maar wie het credietvraagstuk wil behandelen, zal zich van deze — en nog meer andere punten — terdege rekenschap moeten geven. Want zal het credietvraagstuk kunnen worden opgelost, duurzaam opgelost, dan moet vast staan, dat het beheer der gemeente-financiën zoo deugdelijk mogelijk is ingericht. Thans zal ieder ingewijde moeten erkennen, dat dit nog niet het geval is.

Het is misschien te sterk uitgedrukt, maar ik voel neiging om te zeggen: het beheer is veronachtzaamd, omdat het redmiddel belastingverhooging steeds bij de hand was.

Wordt dit alles overwogen en wordt daarbij bedacht, dat de nieuwe toestand — ik bedoel het optreden van den nieuwen Raad, verkozen naar het beginsel van algemeen kiesrecht en evenredige vertegenwoordiging — is ingetreden op een oogenblik, dat tengevolge van de crisis verreweg de meeste gemeenten diep in de schuld zaten, werkelijk, dan behoeft het niet te verwonderen, dat het een met het ander, wantrouwen heeft gewekt bij het belegend publiek.

Ik wees op de verandering, die is komen te ontstaan in de verhouding van het algemeen bestuur tot de lagere organen.

Ook dit punt kan hier niet tot in details worden uitgewerkt.

Volgens het bepaalde bij art. 144, 3e lid der Grondwet, nader uitgewerkt in de gemeentewet, zijn de Gemeentebesturen, wanneer zulks wordt verlangd, verplicht mede te werken aan de uitvoering van de wetten, algemeene maatregelen van bestuur, enz.

Die medewerking is steeds in niet bescheiden mate van de gemeentebesturen gevraagd. De bestaande financieele verhouding vindt daarin mede haar oorzaak en de klacht tegen haar regeling wordt er door gerechtvaardigd.

Maar, naar mijn gevoelen draagt die „medewerking” een geheel ander karakter, berust zij op een geheel ander principe, dan de vele verplichtingen, die de laatste jaren op de gemeentebesturen zijn komen te rusten. „Medewerken tot uitvoering” veronderstelt, dat de uitvoering is en blijft bij de hogere macht, maar dat is niet het geval, als wordt voorgescreven, dat de gemeenten bepaalde zaken ter hand moeten nemen, bepaalde uitgaven moeten doen. Ik denk aan het $\frac{1}{10}$ van de distributiewet, verhoogd door de ongenoemde administratiekosten; aan de woningnoodwet; aan de werklozenverzekering, aan de arbeidsbemiddeling, enz. enz.

Eén voorbeeld: op de begroting dezer gemeente voor 1920 werden de uitgaven in verband met de werkloosheidsverzekering geraamd op f 7.700,—. De meening bestond, dat die raming ruim was genomen. Eind Juli kon reeds worden vastgesteld dat die uitgaven minstens f 27.000,— zullen bedragen, zonder dat het gemeentebestuur daarop eenigen invloed heeft.

De hogere macht heeft daardoor zeggenschap genomen over het budget van de gemeenten, op voor deze niet ongevoelige wijze. Daardoor is een verhouding ontstaan, die voorheen niet bekend was.

Ook hier geen critiek, maar het constateeren van een feit, dat recht geeft tot de meening: indien vast staat, dat de Staat hiertoe het recht bezit, dan heeft de Staat ook mede de verantwoordelijkheid te dragen voor de gevolgen daarvan. Wel behoeven die gevolgen niet hierin te bestaan, dat de Staat aandeel in de kosten draagt — hij doet dit deels — maar wel hierin, dat hij de gemeente steunt, bijstaat in het vinden van de middelen die het verloren evenwicht moeten terugbrengen.

Uit dit alles, kan naar ik meen, deze stelling worden geformuleerd en verdedigd:

het moet wenschelijk worden geacht, dat de autonomie van de gemeenten zoo weinig mogelijk wordt aangetast;

de gewijzigde omstandigheden als een gevolg van de methode, naar welke de gemeenteraden worden verkozen, alsmede van de voortdurende uitbreiding van de taak der gemeenten, maken het wenschelijk zoo niet noodzakelijk, dat de uitoefening van die autonome macht wordt gesteund door een deugdelijk financieel beheer met een financieele controle, naar een preventief stelsel;

dat de Staat mede verantwoordelijkheid draagt voor het budget van de gemeenten.

Ik heb het noodig geacht een en ander op te merken, alvorens ik overga tot de behandeling van het credietvraagstuk, wat mijn doel is.

Maar nog op een ander punt wil ik eerst nog de aandacht vestigen. Ik zou de vraag willen stellen: is het een algemeen belang, dat de gemeenten worden geholpen, of kan de zaak op haar beloop worden gelaten?

Ik heb geen lust tot politieke beschouwingen, maar merk slechts op, dat het negeeren van een aankomenden stroom, het gevaar, dat die stroom kan veroorzaken, niet opheft. Wanneer de werkelijke oorzaak van de leeningsmoelijkheden is gelegen in de houding, die sommige gemeentebesturen aannemen, dan wordt het gevaar daarvan niet opgeheven, enkel door te weigeren de gemeenten aan geld te helpen. Dan kan het

niet anders, of een botsing moet komen, met als eindpunt den strijd om de autonomie. Die strijd reeds moet naar mijn meening zoo mogelijk worden voorkomen. Want hij kan slechts twee gevolgen hebben: de autonomie blijft toegekend, maar de Staat moet nu voor de noodige leeningen zorg dragen, of de autonomie wordt afgenomen en het zelfbestuur wordt ingevoerd. Wordt niet ingegrepen, dit is mijne vaste meening, dan zal de strijd vroeger aanvallen, dan velen misschien vermoeden. Beide gevolgen acht ik fataal en in strijd met het algemeen belang.

Maar ook al zien we dit eindresultaat niet, dan toch zal dit moeten worden erkend: is het oogenblik daar, dat de gemeenten niet meer kunnen leenen, dan zal de Staat moeten helpen op welke wijze dan ook. Dat kan niet anders. En voor dezen toestand geldt óók mijn zoeven genoemde opvatting.

Daarom, van welken kant ik de zaak bezie, telkens weer kom ik tot de conclusie, dat het algemeen belang eischt, dat iets tot oplossing van de kwestie wordt gedaan; dat wordt getracht langs kalmen maar zekeren weg naar een oplossing te zoeken.

Het middel, dat die oplossing kan geven, kan zijn gelegen in het scheppen van een goed georganiseerd credietwezen voor de gemeenten.

Ik zal in een volgend artikel trachten aan te geven, hoe ik mij die organisatie denk en op welke beginselen die organisatie moet steunen.

A. R. VEENSTRA, Gem. Secr.

Amersfoort, Aug. 1920.

DE ASSISTENTENREGELING VOOR DE OOSTKUST VAN SUMATRA.

II.

Wij willen thans nagaan de wijzen, waarop de *overeenkomst eindigen kan*, en de gevolgen, die daaraan verbonden zijn.

De overeenkomsten voor bepaalde duur eindigen door afloop van den termijn (indien ze althans vier maanden voor den afloop opgezegd zijn door een der partijen, art. 2 al. 2, vergelijk art. 1639 e B. W.) en de overeenkomsten voor onbepaalde duur eindigen vier maanden nadat ze door een der partijen opgezegd zijn, althans na het eerste jaar (art. 2 al. 3).

Volgens het Burgerlijk Wetboek (art. 1639 g en i) kunnen overeenkomsten voor onbepaalde tijd altijd worden opgezegd, doch is de termijn van opzegging gelijk aan den tijd, die tusschen twee loonsbetalingen verstrijkt, doch niet langer dan zes weken. In het ontwerp is de opzeggingstermijn dus belangrijk verlengd.

Behalve nu op deze wijzen, na afloop van den termijn, zal de overeenkomst ook vóór den afloop van den termijn of den opzeggingstermijn, dus *tusschentijds*, kunnen eindigen. Dit kan dan plaats hebben met onderling goedvinden, maar het kan ook geschieden, dat een der partijen de overeenkomst tusschentijds opzegt, zonder dat de andere partij daarin toestemt en dan is die beëindiging *onrechtmatig* en wordt degeen, die het contract aldus verbreekt een *schadeloosstelling* verschuldigd (art. 10, vergelijk art. 1639 o B. W.), welke schadeloosstelling voor den werkgever bestaat in een bedrag gelijk aan het salaris van den assistent voor den tijd van één jaar; voor den assistent is de schadeloosstelling een bedrag gelijk aan zijn salaris van drie maanden (art. 13).

Echter is de tusschentijdsche opzegging van het contract niet onrechtmatig — en is dus ook geen schadeloosstelling verschuldigd — indien die opzegging geschiedt op grond van *dringende redenen* (art. 10, men zie art. 1639 o B. W.). Die dringende redenen worden in het ontwerp omschreven (art. 11 en 12).

Voor den *werkgever* zijn het zoodanige daden of gedragingen van den assistent, dat van den werkgever redelijkerwijze niet gevergd kan worden de overeenkomst te laten voortduren. Van dergelijke dringende

redenen worden dan voorbeelden genoemd in alinea 2 van art. 11. Het is in hoofdzaak dezelfde opsomming als in artikel 1639 p in het Burgerlijk Wetboek. Een afwijking is te vinden in no. 7, alinea 2 van art. 11 van het ontwerp, waar een dringende reden wordt geacht aanwezig te zijn: „wanneer hij (de assistent) den werkgever mishandelt, grovelijk beledigt of op ernstige wijze bedreigt, dan wel op de onderneming wonende of werkzaam zijnde personen slaat, mishandelt, verleidt of tracht te verleiden tot handelingen strijdig met de bestaande verordeningen of de goede zeden.” Dus het slaan en mishandelen van een koelie kan een reden tot onmiddellijk ontslag zijn, zoo ook ongeoorloofde verhoudingen met vrouwelijke koelies. Uit den aard der zaak komen deze redenen van dringenden aard niet in de corresponderende artikelen van het Burgerlijk Wetboek voor, daarentegen staat wel in het laatste (art. 1639 p, al. 2 no. 5), dat er een dringende reden tot tusschentijdsche opzegging aanwezig is, indien de assistent den werkgever, diens familieleden of huisgenooten of zijn medewerkers grovelijk beledigt, wat niet in het ontwerp assistentenregeling is overgenomen.

In het Burgerlijk Wetboek wordt ook nog als reden tot onmiddellijk ontslag van den werknemer genoemd (art. 1639 p, al. 2 no. 9) het geval, dat deze laatste bijzonderheden aangaande des werkgevers huishouding of bedrijf, die hij behoorde geheim te houden, bekend maakt. De reden, dat dit geval niet werd overgenomen is vermeld in de Toelichting op het eerste ontwerp, n.l. omdat de overname van deze dringende reden tot ontslag „aanleiding kan geven tot misverstand, waardoor toestanden op de ondernemingen wellicht voor de overheid geheim gehouden worden, *terwijl juist het tegenovergestelde beoogd wordt*” (wij cursiveeren). In de toelichting op het tweede ontwerp, dat aan den Volksraad wordt aangeboden wordt over het weglaten van de bedoelde dringende reden van het Burgerlijk Wetboek niet gesproken. Reeds in het Afdeelvingsverslag komt men er tegen op, dat deze dringende reden van ontslag niet vermeld wordt op grond dat de Arbeidsinspectie inlichtingen verlangt, die ze vreest anders niet te verkrijgen, zoodat hier niet „een rechtsoverweging, doch een berekende bedoeling” van de Arbeidsinspectie voorziet.

„De Memorie van Antwoord verklaart dadelijk, dat de Arbeidsinspectie geen bijzonderheden van des werkgevers huishouden of bedrijf wenscht te weten,” zij wenscht alleen gegevens te hebben ter beoordeeling of de werkgever zijn verplichtingen *ten aanzien van de koelies* nakomt, welke gegevens vaak door de assistenten kunnen worden verstrekt, doch die thans vaak niet gegeven worden uit vrees voor ontslag. Toch werden de dringende redenen van art. 1639 p, no. 9 niet overgenomen. In de vergadering van den Volksraad wordt er weer op aangedrongen, dat die redenen overgenomen zouden worden, de Regeering-gemachtigde gaat daar niet toe over daar, wat betreft het bekend maken van de geheimen van de huishouding des werkgevers, dit alleen een dringende reden tot ontslag voor inwonende arbeiders zou zijn. Dit staat niet in de artikelen van het Burgerlijk Wetboek te lezen en dit zou bovendien geen bezwaar behoeven te zijn, want de assistenten worden ook in andere opzichten wel beschouwd als inwonend, n.l. wanneer het de kosteloze geneeskundige verpleging en behandeling betreft, die volgens art. 1638 ij alleen aan inwonende arbeiders verstrekt behoeven te worden.

Waarom het bekend maken van technische geheimen geen dringende reden tot ontslag is, waarop ook wordt aangedrongen in de vergadering, wordt niet nader aangegeven. De Regeering-gemachtigde is er niet voor. Dit zal intusschen den rechter niet beletten om hierin toch een reden tot tusschentijdsche opzegging te zien. De dringende redenen, in art. 11 genoemd, zijn alleen voorbeelden, zij zijn niet limitatief, en als in fabriek of fermenteurschuur een procédé wordt toe-

gepast, waarvan de geheimhouding aan den assistent is voorgeschreven, dan is het duidelijk, dat wanneer de assistent het geheim procédé bekend maakt, redelijkerwijze niet van den werkgever geëischt kan worden, dat hij de dienstbetrekking laat voortduren, waarmede aan de definitie van een dringende reden volgens alinea 1 van art. 11 is voldaan.

Voor den *assistent* worden als dringende redenen om tusschentijds de overeenkomst op te zeggen beschouwd zoodanige omstandigheden, die tengevolge hebben, dat van hem redelijkerwijze niet kan gevergd worden de overeenkomst te doen voortduren (art. 12). In alinea 2 van art. 12 worden dan voorbeelden genoemd, die alle ontleend zijn aan art. 1639 q van het Burgerlijk Wetboek.

Behalve op de hierboven behandelde wijzen kan de overeenkomst nog op verzoek van een der partijen *door den rechter ontbonden* worden wegens gewichtige redenen zoals art. 15 vermeldt. In alinea 2 van dit artikel wordt nog nader aangeduid wat onder „gewichtige redenen” is te verstaan nl. de dringende redenen hierboven reeds besproken en verder b.v. veranderingen in den persoonlijken of vermogenstoestand des verzoekers of der wederpartij of in de omstandigheden, waaronder de arbeid verricht wordt, welke van dien aard zijn, dat de overeenkomst billijkheidshalve dadelijk of na korten tijd behoort te eindigen (het artikel is gelijkkluidend aan art. 1639 w Burgerlijk Wetboek.)

De *schadeloosstelling*, die bij onrechtmatige verbreking der overeenkomst betaald moet worden, bedraagt, zoals wij boven zagen, voor den werkgever een jaar salaris van den assistent en voor den assistent een bedrag gelijkstaande aan drie maanden van zijn salaris.

Dit is een belangrijke afwijking van de regeling van het Burgerlijk Wetboek. In art. 1639 r is toch de schadeloosstelling voor beide partijen gelijk en bovendien wordt zij in het geval eener onrechtmatige verbreking bij dienstbetrekkingen, voor onbepaalden tijd aangegaan, gesteld op het loon gedurende den opzeggingstermijn (deze is in het ontwerp eener assistentenregeling vier maanden) en bij dienstbetrekkingen voor bepaalden tijd gesteld op het loon, dat nog verdiend zou worden indien de verbintenis tot het einde van den duur was nageleefd.

Tegen het hooge bedrag, dat de werkgever in zulk een geval volgens het ontwerp moet betalen (de salarissen der meeste assistenten loopen van f 350 per maand met jaarlijksche verhoogingen van f 50 tot een maximum van f 500 à f 600 per maand) is dan ook in de vergadering van den Volksraad bezwaar gemaakt. De minimumduur toch der overeenkomst is één jaar en nu zou de assistent zich wel aan die overeenkomst kunnen onttrekken, zij het ook met betaling van een bedrag, doch de werkgever niet, daar deze altijd het volle salaris over een geheel jaar moet betalen.

Ook tegen het *motief* voor het verschil tusschen de schadeloosstelling was men opgekomen, want in de toelichting op het ontwerp der assistentenregeling en ook in de Memorie van Antwoord, was voor het niet overnemen der regeling van het Burgerlijk Wetboek — gelijke schadeloosstelling voor beide partijen — als reden aangevoerd, dat de regeling van het ontwerp „eenvoudiger” was, de assistent zou dan niet meer over een volledige schadevergoeding behoeven te *procedeeren*, welke volledige schadeloosstelling partijen volgens art. 14 van het ontwerp het recht hebben te eischen in plaats van de schadeloosstelling.

Men vond het nu in de vergadering van den Volksraad onbillijk, dat, met het oog op de eenvoudigheid, de assistent steeds een jaar salaris zou ontvangen ofschoon het in het geheel niet vast stond, dat de schade altijd zooveel zou bedragen, terwijl toch de assistent daarnaast altijd de gelegenheid had, die gerechtelijk in te vorderen.

De Regeeringsgemachtigde blijft echter op het

standpunt van het ontwerp staan. Hij zoekt ook nog een argument in het verschil tusschen de financieele draagkracht van den werkgever en die van den assistent, waarmee echter door het Burgerlijk Wetboek geen rekening wordt gehouden.

Wij achten de schadeloosstelling noodeloos hoog. Het eerste ontwerp beoogde het geven van bestaanszekerheid en schreef daarom overeenkomsten van minstens één jaar voor met het hooge straffbedrag. Het is aangetoond, dat door een regeling als deze geen bestaanszekerheid kan bereikt worden. Zij kan hoogstens de elementen der rechtsverhouding tusschen werkgever en assistent regelen, hun rechten en verplichtingen vaststellen en het straffbedrag zal dienen om te beletten, dat de assistent zonder geldige redenen op staanden voet ontslagen wordt; tegen het laatste nu waakt reeds een regeling, als het Burgerlijk Wetboek in art. 1639 r geeft, op afdoende wijze.

Het ontwerp der assistentenregeling bevat ook nog een strafbepaling (art. 17). De werkgever kan nl. gestraft worden met een boete van hoogstens f 1000, indien hij een assistent in dienst heeft niet op den voet van de voorschriften der regeling en wanneer hij, als er een proeftijd bedongen is, dezen langer dan 5 maanden doet duren of een nieuwen proeftijd aangaat.

In het bovenstaande hebben wij nu de voornaamste bepalingen van het ontwerp leeren kennen; de overige — zoals b.v. de bepalingen over het getuigschrift (art. 7) waarin art. 1638 aa is overgenomen — laten wij buiten beschouwing.

Een regeling, die een basis geeft voor de verhouding van werkgever en assistent als zoodanig en daarbij naar billijke grondslagen zoekt, heeft reden van bestaan. Weliswaar hebben de assistenten bij de meeste maatschappijen ter Oostkust zich allerminst te beklagen over eene onrechtmatige behandeling, die een uitvloeisel was der bestaande overeenkomsten, doch de afwezigheid van voorschriften bracht mee, dat soms bepalingen in de contracten voorkwamen, die willekeur in de behandeling van den assistent mogelijk maakten, hetgeen nu voorkomen wordt. De willekeur, die zich b.v. uitte in een ontslag op staanden voet, indien het contract dit toestond, zal nu een rechtmatige handeling worden indien een der gevallen, waarin de regeling een dergelijk ontslag toestaat, zich voordoet, maar overigens zal een dergelijk ontslag niet mogelijk zijn, tenzij dan met voldoening eener schadeloosstelling aan den assistent.

Zoo zullen onderwerpen, die van belang zijn, in het contract geregeld moeten worden en zal, mocht dit niet geschied zijn, toch een basis voor de regeling aangegeven zijn, nl. het plaatselijk gebruik of de billijkheid.

Ofschoon voor een regeling in het algemeen der rechtsverhouding tusschen werkgever en assistent reden van bestaan was, zoo was de onmiddellijke aanleiding tot het ontwerpen eener assistentenregeling voor de Oostkust van Sumatra eene andere, nl. de aanvallen op assistenten door koelies ter Oostkust. De ontwerpers der regeling meenden die aanvallen zoo niet geheel dan toch voor het grootste deel te kunnen doen ophouden door een regeling, die aan den assistent — dit was de bedoeling der regeling — bestaanszekerheid zou geven waardoor deze niet meer gedwongen zou zijn onbillijke bevelen der werkgevers op te volgen uit vrees anders uit zijn betrekking ontslagen te worden, want in het opvolgen van die onbillijke bevelen was volgens de ontwerpers de aanleiding der koelie-excessen gelegen.

Het onlogische in deze redeneering werd door de twee plantersverenigingen in hare kritiek van het eerste ontwerp aangetoond en later ook in het Afdelingsverslag en in de openbare vergaderingen van den Volksraad. Bestaanszekerheid toch kan de regeling niet brengen, die ligt geheel in de wijze, waarop de assistent zijn werk doet, en in de verhouding tusschen werkgever en assistent. De redenen, die aanleiding

zijn, dat er aanvallen op assistenten voorkomen, liggen op een ander gebied.

Ten slotte erkent de Regeeringsgemachtigde in den Volksraad, dat het uitgangspunt verkeerd was en dat dit ontwerp alleen kan bereiken het scheppen van een billijken band tusschen werkgever en werknemer en dat het gevolg van vermindering der aanvallen „zoo hypothetisch en indirect is, dat de hoofdstrekking der regeling elders moet liggen.” Door een der leden van den Volksraad wordt dan ook geconstateerd, zonder dat de Regeeringsgemachtigde daartegen opkomt, dat de oorspronkelijke opzet der assistentenregeling verlaten is en deze alleen te beschouwen is als een maatregel om een basis voor de rechtsverhouding tusschen werkgever en assistent te scheppen.

Indien men nu echter van alle zijden het er over eens is, zooals ook door de Regeering erkend wordt, dat het verband tusschen koelie-excessen en deze regeling ontbreekt, dan komt het ons voor, dat dan ook de aanleiding om deze regeling in de eerste plaats ter Oostkust van Sumatra in te voeren, vervallen is en er dus zeer wel gewacht kan worden totdat een regeling is ontworpen, die bestemd is in alle gewesten te werken. Temeer waar de Indische Regeering er thans toe overgegaan is omtrent het ontwerp overleg te plegen met werkgevers en assistenten elders en de debatten over het ontwerp nog niet gesloten zijn, heeft het weinig zin nu reeds een machtiging te vragen tot invoering van dit ontwerp, zooals het daar ligt, en dan speciaal voor een enkel gewest.

Bij kennisname van de behandeling der assistentenregeling in den Volksraad valt het op, hoe hier een parlementaire werkwijze wordt gevolgd, die door het karakter van den Volksraad niet gerechtvaardigd wordt en dan ook door de praktijk der Regeering niet gesanctionneerd wordt.

De Regeeringsgemachtigde is in den Volksraad slechts een orgaan der Regeering, ten einde de noodige toelichtingen te geven, verkeerde meeningen recht te zetten of te bestrijden evenals de Regeeringscommissaris in het Hollandsche Parlement, doch hij is niet de Regeering zelve zooals de Minister in Holland. Wat de gemachtigde in den Volksraad ook zegt, hij kan de Regeering niet verbinden, deze behoudt zich voor haar standpunt na afloop der debatten vast te stellen, wat zij doen kan nu de Volksraad slechts een adviseerend college is. Toch ziet men, dat de Regeeringsgemachtigde zich op het standpunt der Regeering stelt, haar oordeel anticipeert, voorstellen uit den Volksraad afwijst, amendementen onaannemelijk verklaart, anderzijds weer wijzigingen toezegt, voorstellen en amendementen overneemt. Dit schijnt een gevaarlijk procédé, waar de verantwoording niet door den gemachtigde gedragen wordt, doch door de Regeering, die op dat oogenblik niet geraadpleegd is en geen standpunt heeft bepaald. Het is echter geen gevaarlijk procédé daar achteraf de zaak zoo geregeld wordt als de Regeering meent, dat praktisch en noodzakelijk is en dus de Volksraad het karakter van adviseerend college, dat niet zooals in Holland, door aanneming van een amendement den Minister kan dwingen dit over te nemen, blijft behouden. Het doet dan echter vreemd aan in de Handelingen van den Volksraad te lezen, dat een lid zegt, „de Regeering heeft dit amendement overgenomen” of een lid vraagt: „neemt de Regeering die alinea's over?”

En ook is de houding van den Regeeringsgemachtigde zonderling, die toezeggingen doet of verklaart zich te vereenigen met amendementen, die men naderhand tevergeefs zoekt in het ontwerp en omgekeerd amendementen door den Volksraad aangenomen, verwerpt, die later door de Regeering toch in het ontwerp worden overgenomen. Men zou zeggen, dat de gemachtigde der Regeering er zich toe moest bepalen aan de discussies deel te nemen, de bedoeling der bepalingen zooveel mogelijk tot haar recht te doen komen, doch zich moest wachten een standpunt in te nemen, dat

later misschien toch, na rustiger overweging, gewijzigd moet worden.

Een paar voorbeelden.

In de vergadering merkt een lid op, dat hij vernomen heeft, dat alinea 4 van artikel 4 oorspronkelijk aldus luidde: „de overige in het eerste lid bedoelde punten (salaris, bedongen arbeid, vrije dagen, enz.) worden, voorzoover de overeenkomst ter zake geen *billijkere* (wij cursiveeren) regeling inhoudt, beheerscht door het plaatselijk gebruik of bij gebreke van dien, zoo noodig naar billijkheid door den recher geregeld.”

Inderdaad had in het eerste ontwerp het woord „billijke” (niet billijker) in die alinea gestaan, doch was naar aanleiding van de kritieken daarop, verdwenen. Het lid van den Volksraad stelde nu voor dit woord weer op te nemen en dan niet „billijke”, doch „billijker” te schrijven, waardoor de redactie tot nog zonderlinger consequenties voerde. De Regeeringsgemachtigde gaat hiertoe over, hij „heeft er geen bezwaar tegen”. Het eigenaardige is, dat de Regeeringsgemachtigde aan een ander lid reeds een, weer andere, redactie van de alinea had toegezegd. Het resultaat is, dat in het 3de ontwerp, na de beraadslaging in den Volksraad opgemaakt, het woordje „billijke” ontbreekt (natuurlijk, het was onhoudbaar), en ook de andere toegezegde redactie niet gegeven wordt, doch het oorspronkelijke ontwerp behouden blijft.

Een ander voorbeeld. In de vergadering wordt een amendement ingediend, ten doel hebbende om den werkgever strafbaar te stellen, die in de overeenkomst met den assistent niet de onderwerpen regelt, die volgens art. 4 in de overeenkomst moeten worden behandeld. De Regeeringsgemachtigde „heeft er geen bezwaar tegen” en laat dienovereenkomstig art. 16, waarin de strafbepalingen zijn opgenomen, ook slaan op het niet regelen der aangegeven onderwerpen. In het derde ontwerp heeft de Regeering echter die bepaling weggelaten, o.i. terecht, het ontwerp voorziet er in wat er geschieden zal, indien die onderwerpen *niet* in de overeenkomst worden geregeld. Maar waarom behield de Regeeringsgemachtigde zich dan niet zijn standpunt voor?

Een amendement, bedoelende een omschrijving in het ontwerp te brengen van de wijze waarop de winst berekend wordt (met het oog op de berekening van het tantième) wordt met algemeene stemmen aangenomen, de Regeeringsgemachtigde had het afgewezen, wenshende de wijze der winstuitkeering aan partijen over te laten, een ander amendement, beoogende in art. 7 aan den assistent het recht te geven om te eischen, dat in het getuigschrift vermeld zal worden op welke wijze hij aan zijn verplichtingen voldaan heeft (hetgeen ook art. 1638 aa Burg. Wetboek toestaat) wordt met algemeene stemmen aangenomen, de Regeeringsgemachtigde verzet er zich tegen, neemt het niet over. Wat ziet men nu? Dat het eerste amendement ook in het derde ontwerp ontbreekt, doch dat het tweede amendement wel is overgenomen in art. 7. Een mengelmoes dus van parlementaire praktijk in Nederland en staatsrechtelijke bevoegdheid der Regeering in Indië.

Er wordt Tweede Kamer gespeeld. Evenals de Minister tracht zijn wetsontwerp door toegeven hier, het laten vallen van eischen ginds, in een behouden haven te brengen, zoo ziet men hier ook den Regeeringsgemachtigde hier zijn standpunt prijsgeven, daar concessies doen, al even begeerig als de Minister in Holland, den oogst binnen te halen, doch met veel minder noodzaak. In Holland wordt de Minister door een stemming der Kamer *gedwongen* zijn ontwerp te wijzigen, hij zoekt door plooiën, geven en nemen, zooveel mogelijk zijn denkbeelden te behouden tot er eindelijk een oogenblik komt, dat hij zegt: „tot hiertoe en niet verder”, concessies weigert en het ontwerp terugneemt. Hoe geheel anders in den Volksraad. De Regeeringsgemachtigde kan onbewogen de debatten aanhoren, amendementen met algemeene stemmen zien

aannemen, de verantwoordelijke Regeering zal toch vrij blijven de regelingen te treffen, zooals zij dit wensch.

Een bestrijding van den Regeeringsgemachtigde van voorstellen in den Volksraad past daarbij, een afwijzen of overnemen van voorstellen of amendementen niet, want het zal later blijken welk lot de opvattingen van den Volksraad ondervinden, als zij overwogen worden.

Maar . . . het bloed kruipt, waar het niet gaan kan, de situatie van den gemachtigde in den Volksraad brengt blijkbaar mee, dat hij zich partij stelt en met de Regeering vereenzelvt op gevaar af, dat hij later door haar wordt gedésavouéerd of . . . zichzelf reeds heeft gedésavouéerd.

En bij de lezing der debatten voelt men hoe de Volksraad er behoefte aan heeft in de vergadering met de Regeering zelve te doen te hebben, met een verantwoordelijk persoon, die aan zijn woord gehouden kan worden, niet met een afgezant, die slechts toelicht en registreert, terwijl de definitieve beslissing later vernomen zal worden.

Met belangstelling zal dan ook afgewacht worden in hoeverre de Herzieningscommissie voorstellen doet, waarbij de positie van den Regeeringsgemachtigde gewijzigd wordt en daarvoor in de plaats treedt een grotere verantwoordelijkheid, toe te kennen aan de Hoofden van Departementen of van andere takken van Dienst, die in den Volksraad als Regeeringspersonen verschijnen en anderzijds hoe de Herzieningscommissie voorstellen doet om de bevoegdheid van den Volksraad uit te breiden.

Wij noemden het ontwerp eener assistentenregeling belangrijk als proeve van sociale wetgeving, dat wil zeggen van een wetgeving, die bepalingen, vaak van dwingend recht, brengt teneinde maatschappelijke tegenstellingen en onbillijkheden, of aanstoot gevende toestanden, die voortspuiten uit den tegenwoordigen vorm der maatschappij, uit de in haar ontstane verhoudingen, weg te nemen, de ontwikkelingsvoorwaarden voor de economisch zwakken gelijk te maken met die der economisch sterken, waarbij soms zedelijke verplichtingen tot wettelijke gemaakt worden. Daarbij wordt aan partijen de vrijheid om overeenkomsten aan te gaan, zooals zij dit zouden wenschen, vaak beperkt.

In dit ontwerp is die vrijheidsbeperking in hooge mate opgevalen in art. 4, waar in al. 2 wordt voorgeschreven hoeveel verlof aan den assistent minstens gegeven moet worden en dat de assistent gedurende dit verlof vol salaris zal behouden. De Regeeringsgemachtigde liet het standpunt, dat in het ingediende ontwerp en ook nog in de Memorie van Antwoord was ingenomen, n.l. dat partijen vrij zouden zijn hieromtrent de regeling te treffen, die zij wenschen, op eens in de vergadering van den Volksraad varen om het amendement met het kategorisch voorschrift van bepaalde verloven en vol salaris als minimum over te nemen en de Regeering heeft dit standpunt in het derde ontwerp behouden.

Een belangrijk novum! Het Hollandsch Burgerlijk Wetboek kent geen dergelijke verloven, alleen die voor korten tijd in verband met huiselijke omstandigheden zooals bevalling, overlijden enz., of met uitoefening van kiesbevoegdheid, enz.

Het argument van den voorsteller van het betreffende amendement was, dat het leven van den assistent zoo zwaar is, dat zowel jaarlijksche verloven van één maand als een verlof van acht maanden na zes jaar dienst bij denzelfden werkgever noodig zijn.

Inderdaad, er wordt in Deli hard gewerkt, de werkring van den assistent brengt een groote fysieke inspanning mede, soms nog voor hen, die niet de kunst verstaan gemakkelijk hun autoriteit aan de koelies op te leggen, vermeerderd met een zekere nerveuze spanning. Echter wordt in andere bedrijven, mijnbouw,

handel, bankinstellingen ook — en doorgaans niet minder — hard gewerkt, vaak met een afmattende geestelijke inspanning, zoodat het voorschrift ook elders toepassing zal moeten vinden. En ook Gouvernements-ambtenaren werken hard, ook deze, die nog geen recht hadden op jaarlijksche verloven en nog geen vol salaris kregen bij buitenlandsche verloven, zullen de voorschriften op zich toegepast willen zien.

Als de bepaling in het ontwerp gehandhaafd wordt, zal over de geheele linie dezelfde vrije tijd en financiële vergoeding moeten worden toegestaan.

Dus wel een muisje met een staartje!

Het is ons wel, er is geen reden waarom een sociale wetgeving ook niet voorschriften zou geven omtrent vacaties voor werknemers. Doch het is wel zonderling dat de Regeering, die eerst op het standpunt stond, dat de regeling der vacaties aan partijen moet worden overgelaten, op eens tot een geheel tegenovergesteld standpunt overgaat gedurende de vergadering, tevens het alternatief van of een jaarlijksch binnenslandsch of een later buitenlandsch verlof omzettend in een *optelling* van beide verloven, en het niet noodig oordeelt deze zaak tevoren nog onder de oogen te zien. Het pleit niet voor den ernst, waarmede de regeling is voorbereid.

Het zal ons benieuwen welk standpunt het Opperbestuur omtrent deze zaak, wettelijke regeling der vacaties, zal innemen.

Het doet hier minder ter zake, dat het ontwerp eener assistentenregeling langere verloven voorschrijft dan ter Oostkust usance waren — het ligt geheel in de lijn des tijds, waarbij hogere loonen gevraagd worden bij mindere arbeidsprestatie, om ook de verloven te verlengen — het gaat hier om het principe, de vaste aanspraken van werknemers op verschillende geregelde vacaties, wat een belangrijk nieuw beginsel is.

Wij hebben, gevolg gevende aan het verzoek der Redactie, in het bovenstaande den inhoud van het ontwerp der assistentenregeling behandeld en enkele beschouwingen daaraan toegevoegd en hopen, dat belanghebbenden gemakkelijker in staat zullen zijn een overzicht dezer zaak te verkrijgen. Mr. H. J. BOOL.

DE INVLOED DER TECHNIEK OP DEN KLASSENSTRIJD.

Onze samenleving maakt een ernstige crisis door, bestaande in onderlingen strijd harer leden. In dezen strijd tracht de aanvallende partij (de arbeiders) de tot nu toe bestaande orde van voortbrenging en verdeling van goederen te veranderen, terwijl de tegenpartij deze orde tracht te handhaven.

Bij de manier van produceeren tot nu toe gevolgd, wordt de leiding daarvan in handen gelegd van particulieren; zij doen het op eigen risico en de voordeelen ervan worden als winst hun eigendom, welke zij het recht hebben aan hunne nakomelingen van geslacht op geslacht na te laten. Het geheele particuliere bezit, zooals we dit kennen, hangt dus ten nauwste samen met dit systeem.

Nu is het zeker een sterk bewijs van de deugdelijkheid van dit systeem, dat het zich door alle eeuwen, die voor ons liggen heeft gehandhaafd, dat niettegenstaande er altijd menschen geweest zijn, die het goed recht ervan hebben betwist, deze personen nooit vat hebben gekregen op de groote massa van het volk; alle rijkdommen in deze maatschappij aanwezig, voorzover ze niet zonder meer door de natuur werden gegeven, zijn volgens dit systeem verworven, zij gingen door erfrecht van het eene geslacht over op 't andere. En het is niet zoolang geleden, dat er bijna niemand gevonden werd, die het goed recht van den eigenaar op die eigendommen betwijfelde. Dat in dezen toestand bij de groote massa van het volk een zoo groote ommekeer is ingetreden, kan wel niet

alleen worden toegeschreven aan de systematische propagandā van de leiders der socialistische partij; hier moeten ook andere omstandigheden hebben meegewerkt, want ofschoon het vrijwel alleen de arbeiders zijn die het eigendomsrecht, zooals het nu bestaat, daadwerkelijk bestrijden, is ook in andere klassen onzer samenleving geen werkelijke achting meer aanwezig voor het bezit, zooals het nu in onze maatschappij is verdeeld.

En dit is een zeer ernstig verschijnsel, want het moet iedereen duidelijk zijn, wanneer het eigendomsrecht uiting was van een werkelijk rechtvaardig beginsel, het bezit zelve reeds recht moest geven op achting.

Deze achting is er vroeger wel geweest; had zij niet bestaan, dan zou het systeem van rijkdommen verwerven zich onmogelijk zoolang hebben kunnen handhaven. En deze achting kan wel niet anders dan daarop gebaseerd zijn geweest, dat het vroeger werkelijk verdienstelijk was rijkdommen te verwerven; zij dateert uit den tijd vóór den grooten opbloei der industrie, uit den tijd dus dat het veel moeilijker was kapitaal te vormen. Er was voor den ondernemer veel meer moed, groot overleg, hard en taai werken noodig, gepaard aan zuinig beheer, om te maken dat de onderneming bloeide.

Hij werd dus aangezien als de werkelijke oorzaak van het vormen van nieuwe rijkdommen en hem werd de belooning daarvoor, als iets dat vanzelf sprak, gegund.

Hoe grooter echter de algemeene rijkdom wordt des te grooter wordt ook de kans, dat een onderneming slaagt, want algemeene welvaart brengt voor elk nieuw artikel veel koopers, vandaar dat voor het geld verdienen in nieuwe en ook in bestaande zaken niet, meer die eigenschappen werden vereischt, die er vroeger voor noodig waren.

Met de ontwikkeling der techniek in de laatste tientallen jaren vóór den oorlog, brak zulk een tijdperk van algemeene welvaart aan; het vormen van rijkdommen in dien tijd is den ondernemer dikwijls zeer gemakkelijk gevallen en hij is daarbij lang niet altijd de voornaamste factor geweest. De hoofdoorzaak van het vormen van rijkdommen sedert dien tijd, moet gezocht worden in nieuwe vindingen en ontdekkingen, waarvan de verdienste toekwam aan de kundige ingenieurs en de mannen der wetenschap, die, meestal voor een vast salaris werkende, slechts voor een klein deel profiteerden van de voordeelen, die zij aan ondernemingen, welke hun vinding exploiteerden, en daarmee ook als regel aan de geheele samenleving, bezorgden.

Bovendien waren door de ontwikkeling der vennootschappen de ondernemers voor 't meerendeel kapitalisten, voor wie het deelnemen niet anders dan een geldbelegging was.

Is hiermede dan ook al de achting van het bezit verminderd, de oorlog heeft daaraan zoo goed als geheel en al een eind gemaakt. Door de Russische revolutie en den val der centrale rijken werd iedereen, die in 't bezit was van Russische, Duitse of Oostenrijksche papieren, armer; de val der valuta's had nieuwe rampen tengevolge; wie echter in 't bezit was van vaste of losse goederen, van petroleum- of cultuurandeelen werd rijk, wie handig speculeerde werd zeer rijk en wie smokkelde werd schatrijk. Vandaar dan ook, dat menschen, die hun leven lang nuttig werk verrichtten en daarmee een kapitaaltje verdiend hadden, waarvan ze op hun ouden dag een welverdiende rust konden genieten, niet zelden straatarm werden, terwijl de speculanten en smokkelaars, de beruchte O.W.-ers, ongestraft onder ons voortleven en van 't vette der aarde profiteren.

Men ziet het dus, uit piëteit tegenover de werkers van vroeger behoef het tegenwoordig systeem niet gehandhaafd te blijven, er is geen moreele grondslag meer aanwezig voor het bezit, zooals dit nu in onze

maatschappij is verdeeld en de geschiedenis heeft al dikwijls bewezen, dat daar, waar de moreele grondslag ontbreekt, ook de zaak zelf verdwijnt.

Het is dan ook geenszins meer de achting om 't bezit, die de toestand doet blijven zooals hij is; dit is veel meer toe te schrijven, behalve aan het egoïsme van de bezitters, aan de werkelijk ernstige overtuiging van weldenkende menschen, dat het gevaarlijk is hierin verandering te brengen, omdat men niet mag tornen aan 't beginsel van 't particulier initiatief, waarmee het particulier bezit ten nauwste samenhangt en dat, zooals we zagen, steeds de grondslag was, waarop ondernemingen werden op touw gezet en bestuurd, waarmee dus nieuwe rijkdommen werden verworven en voor de gemeenschap bewaard, en men kan dus gerust beweren, dat dit beginsel een van de peilers vormt, waarop door de eeuwen heen onze samenleving is gebaseerd geweest en waardoor het dus mogelijk was, dat de menschheid leefde.

Dit erkennende kan men echter den voorstanders van dit beginsel voorhouden, dat het particulier initiatief slechts dan zin heeft, wanneer de ondernemer beschikt over personeel, dat dit beginsel erkent, dat evenwel, nu de arbeiders er vijandig tegenover staan en zij, door steeds hooger looneischen en steeds minder prestatie, bezig zijn de voordeelen, die daaruit voor onze samenleving voortvloeien, tot zich te trekken en op te maken, dat heele principe zijn recht van bestaan vrijwel verloren heeft en er voor de gemeenschap veel minder van te verwachten is.

Want men moet niet vergeten, dat de arbeider niet spaart en de bezittende klasse kan dat door hare verarming evenmin, er wordt dus niet meer voor de toekomst gezorgd en dit moet voeren naar den ondergang.

Bovendien komt het nut van dit particulier initiatief 't best tot zijn recht bij pionierswerk, bij 't opsporen dus van nieuwe bronnen van rijkdom en dit is door de tijdsomstandigheden veel minder mogelijk geworden; men kan dan ook vrijwel zeggen, dat het particulier initiatief voor zoover dit het groote opbouwende werk diende, waarbij onze heele samenleving profiteerde, voor een deel is lamgelegd. Wel komt het tot uiting en hierin tiert het zeer welig, in de speculatie op allerlei gebied, waarbij het echter, zooals iedereen begrijpt, niet alleen waardeloos is, doch zelfs schadelijk voor de gemeenschap.

Dat een dergelijk fundamenteel beginsel niet meer onaangetast in onze samenleving aanwezig is, is zeker een tweede zeer ernstig verschijnsel te noemen.

Deze zeer gewichtige veranderingen zijn, zooals we zagen, beide ontstaan door den invloed der zich steeds meer ontwikkelende techniek en daarna versterkt door den oorlog. Deze techniek heeft echter nog meer groote veranderingen gebracht. Zij ontwikkelde zich juist in een tijd, dat de bevolking in Europa boven het getal steeg, dat zich van eigen bodem kon voeden. In een tijd dus, dat ware zij er niet geweest, noodzakelijkerwijs een algemeene malaise zou zijn ingetreden, waaruit emigratie op groote schaal slechts zou hebben kunnen redden. Haar invloed uitte zich echter zóó sterk, dat juist het tegenovergestelde plaats vond. Door haar enorm vermogen rijkdommen te scheppen, ontstond overal welvaart en in tegenstelling van wat vroeger ooit plaats vond, niet alleen voor de bezittende klasse, ook de arbeiders toch voerden hun levensstandaard steeds op. Zonder strijd is dit, zooals we weten, niet geschied. En dit kan ons niet verwonderen; want hoewel de arbeiders achteraf beschouwd niet meer kregen, dan hun billijkerwijs toe kwam, zoo was dit vooruit moeilijk te zien. Menige concessie is hun dan ook gedaan, waarbij de werkgever verder ging dan hij volgens zijn innerlijke overtuiging voor het welzijn van zijn onderneming gaan mocht; en dat als regel de ondernemingen niet te gronde gingen, doch intengedeel steeds meer in bloei toenamen, hebben de

ondernemers onmogelijk vooruit kunnen voorzien.

Het wordt dan ook van de zijde der arbeiders meestal vergeten, dat hun succes in de laatste tientallen jaren in hoofdzaak niet aan hun strijd is toe te schrijven, maar meer daaraan, dat deze strijd plaats vond in een daarvoor bij uitstek geschikt tijd; zonder strijd hadden ze waarschijnlijk weinig of niets bereikt, doch had die strijd 100 jaar geleden plaats gevonden, dan had hij op den duur aan armoede van 't geheel moeten mislukken en ware bovendien, zooals we later zien zullen, ook veel moeilijker te voeren geweest. Hiermede is echter ook niet bewezen, dat het ideaal, dat de hoogerstaanden onder de arbeiders zich voorstellen, voor de toekomst onmogelijk of onbillijk is en daar dit zonder strijd niet te bereiken is, zoo kan men dien strijd niet per se veroordeelen.

De arbeiders moeten echter niet vergeten, dat voor hen dat ideaal slechts te naderen is in tijden van groote welvaart. Bij het groote aantal arbeiders toch, in verhouding tot de leden der bezittende klasse, moet het opvoeren van den levensstandaard der arbeiders zeer spoedig tot verarming van het geheel voeren, wanneer de heele samenleving zich niet verrijkt. En al wordt in dat geval de bezittende klasse in de eerste plaats het kind van de rekening, op den duur komen ook zij zelf met wiskunstige zekerheid aan de beurt.

Voorbeelden hiervan vinden we reeds in onzen tijd in die landen, welke door den oorlog 't sterkst verarmd zijn, waar zooals we weten de arbeiders armoede lijden, terwijl hun inkomen boven dat van de meeste leden der bourgeoisie is gestegen.

Vóór die verarming echter was het zooals we zagen weer onze techniek, die den klassenstrijd feitelijk voedde, zij heeft dus vooral bijgedragen tot het opvoeren van het groote zelfbewustzijn in onze arbeiders, ook heeft zij het gevoel in hen versterkt van hun goed recht, want, daar zij telkens en telkens weer overwinningen bevochten, konden zij wel niet anders dan de overtuiging krijgen, dat de tegenstand dien zij ondervonden, alleen zijn oorzaak vond in grof egoïsme van de zijde der bezitters.

Doch hiermee is de rol, die de techniek in den klassenstrijd heeft gespeeld, geenszins ten einde. Zij heeft de arbeiders ook de wapenen geleverd om dien strijd te voeren.

Om dit in te zien hebben we slechts na te gaan hoe de werkman vroeger en hoe hij later werkte; waar hij vroeger zoo goed als al zijn werk deed met de meest primitieve werktuigen, zooals beitel, schop, enz., staat hij nu bij onze locomotieven, elektrische generatoren, werktuigmachines, enz., welke voor elk bedienend werkman een produktie vertegenwoordigen van het tien-, honderd-, ja duizendvoudige van wat vroeger uit zijn handen kwam. Hij is dus *met* zijn machine een factor in de algemeene produktie van onvergelijkelijk meer beteekenis dan *zonder* haar en door haar stop te zetten, rukt hij niet zelden onze geheele samenleving uit haar verband. We hebben hierbij slechts te denken aan spoorwegstakingen, stakingen in de gemeentebedrijven, mijnwerkersstakingen, enz. Vergelijken we dit resultaat met het effect, dat hij vroeger bereikt zou hebben, wanneer hij zijn hamer, schop, enz., zou hebben neergelegd, dan wordt het ons duidelijk, welke geduchte wapenen onze techniek den werkman bij zijn strijd in handen gaf.

Met dergelijke wapenen in de hand is het niet te verwonderen, dat de arbeider de sterkste is in den klassenstrijd.

Wij hebben ons dit feit heel duidelijk voor oogen te houden en er onze consequenties uit te trekken.

De techniek heeft zijn intrede gedaan in onze samenleving. Zij dreef de arbeiders van het land in groote massa's naar de steden, waar de voor hen slechtere levensvoorwaarden den strijd van zelf deden ontbranden, zij is door ons hoog bevolkingscijfer uit

onze samenleving niet meer te verbannen en *met* deze techniek kan onze samenleving niet bestaan, wanneer zoo goed als de heele arbeidende bevolking zich vijandig stelt tegenover de andere klassen der maatschappij, omdat de arbeiders, zooals we zagen, voor de bestrijding te sterke wapenen in handen kregen. De zaak met middelen van geweld op te lossen gaat evenmin, omdat zulks 1e. niet meer strookt met onze opvattingen en 2e. omdat onze samenleving een machtsmiddel daartoe ontbreekt. Elke goed georganiseerde maatschappij dient over een machtsmiddel te beschikken, dat, samengesteld uit leden van al hare klassen, steeds bereid is haar gezag te handhaven.

Doch het is een ernstig teeken des tijds, dat ons een dergelijk machtsmiddel ontbreekt. Daar ons leger n.m. voor dat doel niet meer te vertrouwen is, heeft men zijn toevlucht moeten nemen tot de burgerwacht, een eenzijdig gerecruteerde macht, die wellicht in staat is te beletten, dat van de zijde der arbeiders onze samenleving *met geweld* wordt uit elkaar gerukt, doch meer kan men van haar in geen geval verwachten; zou zij willen optreden om de orde te herstellen, zooals we die vroeger hebben gekend, dan zou direkt een algemeene staking uitbarsten en daartegen is zij in geen geval bestand.

Het is dus feitelijk weer de techniek, die ook dit middel deed verouderen.

Er is dus geen oplossing te zien, tenzij een middel gevonden wordt dat den klassenstrijd in zijn geheel tot stilstand brengt; den werklieden telkens na afzonderlijke stakingen concessiën doen, brengt geen verbetering zooals we weten, integendeel wakkert dit middel den strijd voortdurend aan en brengt onze geheele samenleving, zooals we zagen, op den duur naar den ondergang.

Hoewel dit middel met juistheid niet bekend is, kan men wel met groote waarschijnlijkheid zeggen, dat het een ander systeem van produceeren en verdeelen der goederen in zich moet sluiten, waardoor de arbeiders het gevoel krijgen, dat het stopzetten of remmen der produktie geen middel meer is om hun eigen levensstandaard op te voeren, dat zij integendeel daarmee ook zichzelf schaden. Is dit gevoel eenmaal geboren, dan zal het ook mogelijk zijn met behulp der arbeiders de wetten te maken tegen stakingen.

De stap, die gedaan moet worden, is geweldig; wordt ze evenwel met de noodige voorzichtigheid uitgevoerd, dan is ze niet zonder hoop, omdat de techniek, die zooveel bijdroeg tot het afbreken van het oude, ons de middelen in de hand gaf ook het nieuwe op te bouwen.

Want aan grondstoffen is praktisch een eindeloze hoeveelheid voorhanden, we behoeven er slechts aan te denken, hoe vóór den oorlog bijna de geheele wereld werd afgezocht naar mineralen, waarvan telkens weer enorme afzettingen werden ontdekt, onze transportmiddelen zijn dusdanig volmaakt, dat zij met gemak die grondstoffen van de verste uithoeken onzer planeet ter verwerking in ons midden brachten en de machines, voor de verwerking noodig, ontwikkelden zich zoowel in grootte als in volmaaktheid, en voortdurend verschenen er nieuwe vormen tot in bijna eindeloze verscheidenheid.

En deze ontwikkeling staat zelfs nu niet stil, ook gedurende den oorlog schreed zij voort, hoewel natuurlijk veel minder snel; wanneer we dan bovendien nog bedenken, dat vlijtige in plaats van werkschuwe handen, die machines zullen bedienen, dan wordt het ons duidelijk dat, eenmaal een oplossing gevonden, het zeer wel mogelijk is, dat zich een tijdperk openen zal van ongekende welvaart, die niet het deel zal zijn van enkelen, doch van allen.

Ir. J. W. SCHERRER.

Fleerlen.

LONDENSCHER CORRESPONDENTIE.

Handelsbeweging over het tweede kwartaal 1920; de Spoorwegfinanciën; de kwestie van Nauru Island; Imperial preference; de arbeidsmarkt.

Onze Londensche correspondent schrijft ons d.d. 6 Augustus:

War with Russia almost a certainty, and an exchange rate with America that is the worst since the exchange was unpegged are two phenomena that consort badly with the beginning of the holiday month par excellence. The financial experts associate the exchange position with the crop movements, but it is difficult not to see in it a foreshadowing of what is likely to be the state of Europe if the war breaks out afresh. On the last occasion when war seemed imminent, the sale of English and purchase of American currency by neutrals was one of the features of the situation, and probably something of the kind is happening now.

It is too early to say what the Labour Party is going to do. The „Daily Herald” is appealing for united action, but part of the responsibility for the present impasse rests on the shoulders of that journal, which is always exaggerating the extent to which the English movement is „left”, and thus had probably done something to stiffen the Russian resistance to a more moderate attitude. It is highly improbable that the Labour Party will do more than register an academic protest, especially as it is rumoured that the Labour Delegation was not on the whole struck with the Soviet regime when they came into close touch with it.

The Board of Trade Journal has published the trade figures of the second quarter of the year, reduced to the values of 1913, which enables one to judge the extent to which the volume of trade is below pre-war level. The position is as follows:

Total imports	£ 182.5	£ 502.8	£ 176.2	3.4	pCt.
Re-exports	„ 28.0	„ 60.8	„ 26.5	5.—	„
Net Imports	„ 154.5	„ 442.0	„ 149.7	2.6	„
Special exports	„ 129.8	„ 341.9	„ 95.4	29.5	„

With the possibility of new war demands, the policy of the Government in finding revenue by the sale of surplus stores may come to an abrupt end. In a recent White Paper (Cmd. 850) particulars are given of the sales up to March 31, 1920 together with estimates from that date to June 30.

The total comes to well over £ 500 millions, as thus:

Sales of stores:	
From Armistice to March 31	£ 210 millions.
April 1 to June 30	„ 41 „
	£ 251 „
Sales of raw materials:	
From Armistice to March 31	£ 227 millions.
April 1 to June 30	„ 26 „
	£ 253 „
Total on both accounts	£ 504 „

It is estimated that some £ 200 millions will become available from the sales of surplus stores, and another £ 100 millions from the sale of raw materials. The Government will want all the money it can get, if the supplementary estimates go on increasing. Within the last fortnight over £ 20 millions additional has been asked for. The floating debt shows some decline: it was £ 1,271,699,000 on July 31, and has fallen to £ 1,262,189,000 on July 31, though the indebtedness to the Bank of England has increased by £ 9½ millions, from £ 36 millions to £ 45½ millions treasury bills outstanding have fallen from £ 1,066,338,000 to £ 1,058,348,000 and Advances from the departments from £ 169,341,000 to £ 158,591,000.

The accounts for the working of the railways for the last three months are now also available, and show how necessary the revision of the

rates, of which I wrote last week, really is. The net government liability works out at nearly £ 11 millions, the position being as follows:

Receipts from traffic	£ 60.5
Less expenses of collection	„ 3.1
Total traffic earnings	„ 57.4
Miscellaneous	„ 0.5
Total Revenue earned	£ 57.9
General Charges	„ 57.2
Balance	£ 0.7
Other business (loss)	„ 0.4
Total	£ 0.3
Amount guaranteed by Government	£ 11.3
Net Government Liability	£ 11.0

The Nauru Island Bill has now reached the House of Lords, and a renewed statement of the position of the Government as to the relations of mandatory states to the league is now available. Lord Milner, speaking in defence of the bill, set out the following points: (1) The mandates were disposed of by the Allies and not by the League. (2) The draft mandates could not be materially called in question by the League, „for they were nothing more than an elaboration, a setting out with the necessary detail and in proper legal form of the provisions contained in Article XXII of the Covenant.” (3) It was impossible for the mandatory powers to wait until the League had approved any and every act in a mandatory area, such an attitude would bring the whole system into disrepute. The League had the right of supervision, but this was quite another thing to saying that nothing could be done without the previous assent of the League. (4) The trade provisions of the Act were not inconsistent with Article XXII of the Covenant, for the Government had bought the rights from a private syndicate, and as a private syndicate could legitimately monopolise the deposits, why not a government? (5) Finally, Article XXII applied to some areas, and not to others, „and among those areas to which it clearly did not apply was this little island. To attempt so to apply it would be to run counter to the provisions of the Covenant, and to upset that portion of the Peace Treaty, as it would be to fly in the face of the distinct understanding which Article XXII was carefully drafted to implement. Without that understanding a number of the signatories of the Covenant would never have agreed to sign it.”

The linking up of the Empire by means of preferential duties proceed apace. It has been known for some time that the Colonial Office has been pressing the policy on the Crown Colonies; and Malta, Cyprus, and Jamaica are among those portions of the Empire which have adopted the policy. Now come particulars of the new agreement which has been concluded between Canada and the West Indian Colonies. Ever since 1907 some of these have had preferential arrangements with Canada, which, in virtue of the general constitutional rules governing these matters, were applicable also to the United Kingdom. But Jamaica, the most important of the West Indian Colonies, was not a party to the 1907 agreement, which also only referred to selected goods. The present agreement includes Jamaica, and considerably widens the preference, as also the rate of preference. In the case of West Indian goods imported into Canada (with the exception of revenue articles, tobacco, cigars, cigarettes, and alcoholic liquors), the rate of duty shall not at any time be more than 50 pCt. of the duties imposed on similar goods when imported from any foreign country.

In return, the preferences granted on Canadian imports are as follows:

a.) In the case of Barbados, British Guiana, and Trinidad, 50 pCt. at least.

b.) In the case of British Honduras, Leeward Islands, and Windward Islands, at least 66½ pCt.

c.) In the case of Bermuda and Jamaica, 75 pCt. at least.

d.) In the case of the Bahamas, 90 pCt.

The agreement is not to interfere with other preferences granted by the signatories to other portions of the Empire, or may in the future be granted to other portions of the Empire or the granting of any future preference by the said Colonies among themselves.

The shipping arrangements set up in virtue of the agreement include the right to make the preferences conditional on direct importation, subject to six months notice, whilst the Canadian Government, if at any time it makes use of this right, is to make due provision for the control of freight rates in contracts entered into with subsidised lines. Further, within a maximum period of three years, the Canadian Government is to arrange for a mail, passenger and freight steamship service providing for definite weekly or fortnightly calls; the steamers to be capable of maintaining an ocean speed of 12 knots, the tonnage to be between 5000—6000 tons gross, and giving certain minimum passenger accommodation. The agreement is to remain in force for a period of ten years and thereafter until terminated by twelve months notice by any of the signatories, but this notice will only abrogate the agreement so far as the signatory in question is concerned.

The labour situation continues to be extremely unsettled, and the expiration of the Wages Regulation Act, (which prevented the rate of wages from falling below war level) next September is not likely to ease the situation. The Government and the Employers alike are swinging round to the point of view that wages have reached the limit of what industry can bear. Meanwhile the cost of living is showing no signs of falling, and will rise sharply as soon as the new freight rates become effective.

Unemployment is reported to be on the increase. If the situation is further complicated by a new war, it is very difficult to see what will happen: war orders will put off the evil day, but the consequent inflation must come to an end some time, and the postponement will make things worse the long run. Bradford reports to the effect that foreign competition is on the increase and the feeling of renewed optimism as to the prospects in the cotton industry seems to be dying down again. The question of organised short time has been discussed by the Oldham Master Spinners Association, but an adverse decision was come to. Blackburn seems to be the only district upon which the Manchester Guardian reports fairly optimistically this week.

The Bank Return this week shows considerable variations:

Public Deposits	£ 2.313.800 up.
Other Deposits	„ 12.035.549 up.
Government Securities	„ 16.353.579 up.
Other Securities	„ 692.644 down.
Reserve	„ 1.246.088 down.
Circulation	„ 1.119.880 down.
Coin and Bullion	„ 126.208 down.
Proportion 10½ pCt., being a fall of 2½ as compared to last week.	

The Currency Note Account equally shows a disturbing increase: the total of notes outstanding has risen from £ 355.065.691 to £ 360.077.542, whilst the notes in the reserve have only gone up by £ 100.000. The fiduciary circulation is thus increased by £ 100.000 less than the total increase, by £ 4.911.851. The margin for further expansion is thus £ 7.622.458. No doubt the drain for holiday expenses accounts for a good deal of the increase, though a year ago there was only an expansion during the holiday period of £ 707.616. I would like again to draw attention to the fact that these figures are exclusive of the Governments liability on notes

called in but not yet cancelled. These now stand at £ 6.602.287, a decline as compared to last week of £ 243.543.

AANTEKENINGEN.

J. M. Keynes over de overeenkomst van Spa. — In een ingezonden stuk in de „Times” van 4 Augustus j.l., waarin hij een critiek op de door hem in zijn „The Economic Consequences of the Peace” gegeven cijfers voor de Duitse kolenproductie weerlegt, schrijft Keynes:

Sir .....

The dangers of the Spa Agreement seem to me to be two: — First, that, although the supply of 2.000.000 tons a month ought to be physically possible for Germany so long as she retains the Silesian output, yet the sacrifice involved may be greater than the present German Government will be able to impose in practice, and, in this contingency, and in that of the disarmament clauses not being literally executed, it may be more difficult than before for statesmen to ward off the immeasurable danger to Europe of a French occupation of the Ruhr; and, secondly, that, when the exchange value of the franc falls, this may furnish a dangerous cry to certain French politicians, who are sure to attribute the fall to the Spa advances to Germany, in spite of the fact that the fall would have been worse if France had to buy the coal outright from us.

My name has been so often mentioned lately as representative of a policy antagonistic to the interests of France that perhaps I may be permitted to recall three of the proposals of my book. I proposed that this country and the United States should forgive France the whole of what she owes them; that this country should waive the whole of its claims to reparation until the claims of the devastated areas of France and Belgium had been satisfied; and that this country should place the whole of its exportable surplus of coal at the disposal of a Commission of the League of Nations „so far as our sovereignty and vital interests permit.”

At present the French people are living on words, and naturally find them unsatisfying. But, in the realm of actions, there are only two possible policies — a policy of general peace and a policy of general disorder. Europe has been allowed to drift into a position where great misfortunes may be unavoidable. But I am convinced that the people of this country have absolutely made up their minds that they want the first policy, and any incitements to the opposite, on whatever pretext, are the merest froth. And when it comes beyond words to acts, I believe that deep down in their hearts the French people have come to the same decision. That is why, in spite of hot words, M. Millebrand did, after all, secure a very great majority last week in the French Chamber.

I am, &c.,

J. M. KEYNES.

King's College, Cambridge, Aug. 2.

De Metaalindustrie in België. — Een recent nummer van de „Revue Universelle des Mines” bevat eenige belangwekkende bijzonderheden over de Belgische metaalnijverheid: voor, gedurende en sinds den oorlog.

In 1913 waren in de Belgische ijzerindustrie 39.500 arbeiders werkzaam en in de kolenmijnen 145.600. De staalproductie bedroeg 274.450 ton Martin-staal en 2.192.180 ton Bessemer-staal, bovendien 1.409.460 ton zuiver staal. In totaal werd 2.162.210 ton eindproduct geproduceerd.

Het brandstoffenverbruik bedroeg 26.046.000 ton, waartegenover een eigen productie van 22.846.000 ton stond.

Er waren 54 hoogovens in werking, waarvan 21 in de provincie Luik en 23 te Charleroi. Met dit aantal stond België op de vijfde plaats, voorgegaan door de V. St., Engeland, Duitschland en Frankrijk; de productiecapaciteit der Amerikaansche hoogovens overtreft de Belgische evenwel met 25 pCt.

De hoogovens consumeerden 2.622.680 tons cokes, waarvan 24 pCt. uit het buitenland kwam en produceerden 2.284.690 ton ruw ijzer. Van de verwerkte 6.860.130 ton ijzererts leverde België slechts ½ pCt.,

Frankrijk 4.754.162 ton, Luxemburg 1.578.010 ton; Zweden 256.619 ton en Spanje, Duitsland, Engeland en Portugal het voornaamste deel van de rest.

Van de productie van 2.162.210 ton eindfabrikaat werd 1.162.425 ton geëxporteerd. De Belgische ijzerindustrie moest dus op de wereldmarkt kunnen concurreren, daar geen land een zoo groot deel van zijn productie uitvoert; vóór den oorlog exporteerden de V. St., Frankrijk en Engeland resp. 5, 13 en 44 pCt. van hun productie.

De Zink-industrie consumeerde 480.645 ton zinkerts, waarvan 392.535 in de provincie Luik werden verbruikt, geïmporteerd uit Australië, Italië, Spanje, Portugal, Algiers, Frankrijk, Duitsland, enz. De ruw-zinkproductie bedroeg in 1913 204.220 ton (Luik 164.610), terwijl 460.000 ton in het land werden gewalst. Geëxporteerd werd 141.575 ton ruw zink en 35.218 ton gewalst. Duitsland en België waren vóór den oorlog de twee groote zinkexporteurs, want nergens anders was de productie gelijk aan de consumptie.

Het eenige metaal, dat verder belangrijk is, is lood, doch de productie hiervan dekt de consumptie niet. Verwerkt werden in 1913 28.685 ton erts en geproduceerd 13.590 ton lood en 254.000 K.G. zilver.

Gedurende den oorlog was de productie zeer gering, daar men afgesneden was van de ertsmijnen en van de afzetgebieden.

	Productie (in tons)			
	Gietijzer	Staal	Zink	Lood
1913	2.484.690	2.466.630	204.220	103.480
1914	1.454.490	1.396.300	145.925	79.980
1915	68.150	98.820	51.660	16.770
1916	127.825	99.370	22.930	15.560
1917	7.990	9.530	10.290	22.745
1918	—	10.540	9.245	20.630

De laatste hoogoven werd gedooft in 1917. Maar Cockerill en de Société d'Ougrée Marikaye gebruikten hun elektrische ovens voor de productie van calcium carbid, in verband met den petroleumnood.

Toen de wapenstilstand gesloten werd, verkeerde de Belgische ijzerindustrie in een treurigen toestand. Bijna de helft der hoogovens was vernietigd en het zal wel geruimen tijd duren, voor zij herbouwd zijn. Bovendien waren de hoge prijzen een belemmering om weer op gang te komen. Een dozijn hoogovens werkt evenwel weer en evenveel convertoren. Einde 1919¹⁾ was in de ijzerindustrie 60 pCt. van het aantal arbeiders van vóór den oorlog weder werkzaam. De productie had evenwel nog slechts 34 pCt. van haar voor-oorlogse hoogte bereikt. Voor de cokesovens zijn de corresponderende cijfers 53 en 57 pCt. De voornaamste moeilijkheid is schaarschte aan grondstoffen door hoge prijzen hiervan, mede veroorzaakt door een ongunstigen wisselkoers.

¹⁾ Zie pag. 475 van dezen jaargang.

*De Tsjecho-Slowakische federatie van metaalbewerkers.*¹⁾ — De eerste organisatie van Tsjechische metaalbewerkers was de „Vakvereniging van Boheemsche Metaalbewerkers”, opgericht te Praag in 1892. De eerste tijd was moeilijk: de ondernemers, gesteund door de Oostenrijksche regeering, werkten iedere eenigszins belangrijke verbetering der arbeidsvoorwaarden tegen en eerst na 1905 slaagde de vakvereniging er in eenige hervormingen, den negen-uren-dag, de extra betaling van overwerk en vaststelling van een minimumloon doorgevoerd te krijgen.

In 1904 kwam de fusie tot stand van de Boheemsche Vakvereniging en den Oostenrijkschen Vakbond. Na vier jaren werd de band door de Tsjechen evenwel weer doorgesneden, terwijl ze een zelfstandige organisatie oprichtten; de metaalbewerkers van Bohemen, Moravië, Silezië en Neder-Oostenrijk omvattend.

Hoewel de oorlog den vakbond in zijn activiteit sterk belemmerde en inzonderheid op de leiders door de

¹⁾ Ontleend aan een mededeeling van het Ts.-Sl. persbureau.

Oostenrijksche autoriteiten scherp toezicht werd uitgeoefend, heeft hij zijn actie zooveel mogelijk voortgezet, waarvan een groote toevloed van nieuwe leden bij het einde van den oorlog het gevolg was. De vorming van Tsjecho-Slowakije gaf aan de beweging, die op zijn congres in November 1919 den naam aannam van Tsjecho-Slowakische federatie van metaalbewerkers, een nieuwen stoot.

Van de ontwikkeling der beweging geven onderstaande cijfers een beeld:

	Aantal leden	Inkomsten (in Ts.-Sl. kronen)	Uitgaven	Vermogen
1909	5.724	210.849,87	140.752,61	74.450,16
1910	8.940	192.290,01	159.687,36	104.726,31
1911	11.407	249.709,25	188.072,75	169.827,29
1912	17.522	450.892,56	402.965,73	227.167,35
1913	17.497	446.519,29	399.501,90	283.317,52
1914	7.555	356.911,33	381.238,04	259.905,97
1915	4.957	174.046,34	126.435,08	304.802,21
1916	4.295	163.821,63	262.697,10	334.950,57
1917	13.873	328.212,10	232.271,05	452.599,01
1918	48.130	1.050.172,66	636.742,77	1.038.565,71
1919	114.790	3.003.273,85	1.430.072,41	2.701.234,49

Einde Juni 1920 was het aantal leden geklommen tot ruim 140.000.

De federatie staat op syndicalistischen grondslag. Zij heeft vier organen: een Tsjechisch, een Slowaaksch, een Duitsch en een Magyaarsch. Men kan zich een beeld vormen van de verhouding dezer nationaliteiten uit de oplagen der organen:

Naam:	Oplagen	
	1 Jan. '20	30 Juni '20
Metaalbewerkerbelangen ¹⁾ (weekblad)	97.000	102.500
Kovorobotnik (3 X per maand)	15.200	17.000
Metalarbeiter (3 X per maand)	11.000	17.000
Utörs		4.000

In Juni 1920 besloten alle Magyaren en Duitschers in Slowakije, die lid waren hetzij van de Budapestse federatie, hetzij van onafhankelijke vakverenigingen, tot de Tsjecho-Slowakische federatie toe te treden.

Van 1908—1918 heeft de Tsjecho-Slowakische Federatie aan zijn leden uitgekeerd:

	Kronen
bij werkloosheid	483.848
bij staking	375.304
bij overlijden (begrafenisfonds)	168.017
bij ziekte	60.486

De Vakvereniging heeft weten door te zetten een vacante met behoud van loon van 4, 6 of 10 dagen voor alle metaalbewerkers, terwijl overwerk met 30—50 pCt. extra betaald wordt, Zondagsarbeid met 100 pCt. De 8-uren dag is ingevoerd. Door de arbeiders gekozen „vertrouwensmannen” beslissen mede over het aannemen en ontslaan van werklieden.

De organisatie, die praktisch alle metaalbewerkers omvat, is de machtigste Vakbond van Ts.-Sl. Naast haar werkzaamheden op economisch terrein tracht zij de arbeiders vertrouwd te maken met de socialistische beginselen. De kwestie van het medezeggenschap der arbeiders is tegenwoordig het voorwerp van ernstige studie.

¹⁾ Tsjechisch.

BOEKAANKONDIGING.

NEDERLAND EN VENEZUELA.

„De Internationaal-rechtelijke betrekkingen tusschen Nederland en Venezuela. 1816—1920.” Academisch Proefschrift van Mr. K. H. Corporaal. Leiden 1920.

Werd onlangs in dit tijdschrift met waardeering de aandacht gevestigd op een academisch proefschrift, waarin het verloop onzer staatsrechtelijke betrekkingen met Japan wordt behandeld, en wijdde dezer dagen een nieuwe doctor van de Handelshoogeschool te Rotterdam zijn proefschrift aan datzelfde land, in economisch opzicht, thans geeft bovenvermeld pas

verschenen werk een derde en welkom bewijs, dat jongeren in de wetenschap de oogen ook naar den vreemde richten.

Bij de 700 bladzijden heeft, ter verkrijging van den doctoralen graad in de staatswetenschap, de schrijver zonder langdradigheid maar met volledigheid besteed aan het relaas onzer staatsrechtelijke betrekkingen met Venezuela, van de geboorte dier republiek af. Hij ontleende het aan de archieven, de gedrukte bescheiden en vreemde evenals eigen boekwerken, laat het volgen door een juridische samenvatting, de belangrijkste wetten, besluiten, protocollen, uitspraken, overeenkomsten en verdragen, en maakt het naslaan gemakkelijk door registers van namen en onderwerpen.

Dit is een werk van blijvende waarde, dat geen bestuurder van Curaçao na zal laten te lezen en te raadplegen.

Het is de geschiedenis van juist een eeuw ontwikkelingen; want dat het leven een strijd is, geldt in een eerste plaats voor ons vriendelijk Curaçao, waaraan wel geen bezoeker zonder vriendschap en behagen terug denkt.

Wel heeft de fosphaat-ontginning er onder gouverneur Barge (1890—1901) de schatkist doen overloopen. Wel heeft de moederlandsche regeering de door den Britschen concessionaris dier mijnen baloorig gestaakte ontginning na jaren weder doen ter hand nemen. Wel bracht de ferme landvoogd De Jong van Beek en Donk (1901—1909) door opvatting van het regenwater in dammen enz. leven in den plaatselijken landbouw, en door karaktervolle inzameling der verschuldigde belastingen een geleidelijke vermindering in het koloniale begrotingstekort, na hem helaas weder sterk gestegen. Wel heeft, de zorg der overheid voor de kunstige vervaardiging van strooïeden, die nijverheid doen groeien tot een belangrijk middel van volksbestaan. Wel eindelijk heeft de vestiging der petroleum-installaties en -fabriek van de Bataafsche Petroleum-Maatschappij er een nieuwe bron van welvaart aangeboord. Maar het groote middel van bestaan sedert oudsher en zijn grootste waarde ontleent het eiland aan zijn ligging, vlak onder de Venezolaansche kust, en aan zijn handel en vaart op dat gemeenebest en in mindere mate op het voorheen daaraan vastgeklonken Columbia.

Curaçao bezit een prachtige haven, met plaats in het Schottegat voor geheele vloeten; Venezuela daarentegen heeft slechts open reeden en voor diepgaande schepen niet toegankelijke havens. Curaçao boogt op wat Venezuela evenzeer mist, een klasse van bekwame en ijverige zeevaarders, haast allen van neger-afkomst, en op een ter plaatse gebouwde vloot van kleine zeilvaartuigen. Er heerschen orde, vrede, tucht, waaraan het in de republiek telkens hapert. Vandaar de rol, die ons kleine eiland ten opzichte der uitgestrekte republiek speelt.

Langdurige tijdperken van rustige ontwikkeling heeft deze zelden gekend; haar geschiedenis is er een van gewelddadige omwentelingen. Eerst vereenigd met Columbia, scheurde het zich dra daarvan af, niet onbegrijpelijk, waar b.v. de gemeene hoofdstad Bogotà 40 dagreizen verwijderd lag en ligt van die van Venezuela! Tevoren had de oorlogstoestand met Spanje, die in Napoleon's tijd overal in Zuid- en Centraal-Amerika begon en formeel eerst in 1845 eindigde, het aanzijn gegeven aan de Monroe-leer, toen Rusland dacht tusschenbeide te komen. Voor den vorm een republiek, op papier ontworpen naar het voorbeeld der groote Noord-Amerikaansche zuster, kent de staat aan een grootendeels Indiaansche en onopgevoede bevolking rechten toe en legt haar plichten op, voor welke zij in de verste verte niet rijp is. Het bestuur wordt daardoor alleen mogelijk door de dictatuur, dat wil zeggen door machtsoverschrijding, alleen daar geduld, waar een onaantastbaar sterke de teugels in handen heeft genomen. De dictatuur, het regeeren zonder, ja tegen de wet, roept, zoodra die ijzeren

vuist verslapt of verstijft, de revolutie te voorschijn. Ziedaar de sleutel, dien Dr. Hendrik Muller jaren geleden in zijn „Land van Columbus” gaf voor de beroeringen in Spaansch-Amerika, en die sleutel past ook op het slot der Venezolaansche verwikkelingen. Hij beleefde er in 1902 de veertigste omwenteling!

De macht in eigen handen wenshende te houden, hebben de presidenten der republiek zich zoo min mogelijk door verdragen gebonden. Het land heeft b.v. slechts één enkel consulaire verdrag, behoort tot de zeer zeldzame staten, die geen uitleveringsverdragen met Nederland sloten, en heeft, sedert het in 1848 ons handelsverdrag opzegde, dat dagteekende van „Vader Willem I”, van 1829, en een der vele blijken gevormd heeft van zijn groote belangstelling in Curaçao, er nooit een nieuw aanvaard. Mishaagt een vreemd diplomaat of consul, zijn terugroeping wordt niet bij zijn regeering aangevraagd, zooals overal gebruikelijk, neen, hij wordt fluks over de grenzen gezet; dat ervoer Frankrijk, dat ervoer Nederland.

Voortdurend hebben de Curaçao'sche handel en scheepvaart, evenals hun landgenooten in de republiek, na de Spanjaarden de talrijksten, zich over willekeur, in Venezuela van overheid en bevolking ondervonden, te beklagen gehad, meestal tengevolge van omwentelingen, die omgekeerd den handel in wapentuig aanwakkerden en veelal door naar ons eiland uitgeweken republikeinen waren ontworpen of aangestookt. Vandaar weder klachten van de overzijde, daarop bevelen en maatregelen van moederland en Gouverneur, uitvoerverboden, uitzettingen en diplomatiek overleg te 's-Gravenhage; het onderhavige werk geeft van hen alle een getrouw en volledig verhaal. Guzman Blanco's verjaging van onzen bodem, een oogeblik voordat hij tot groote en langjarige macht kwam, heeft voor ons zelfs blijvende gevolgen gehad; want hij bezwaarde den invoer uit de Antillen met een recht, 30 pCt. hooger dan van elders, dat steeds in stand is gebleven en voor de republikeinsche schatkist zoo groote baten afwerpt, dat intrekking steeds is geweigerd. Gedood heeft het onzen handel op Venezuela niet; les gens que vous tuez se portent assez bien.

Wel hebben de wraak-maatregelen van zich verongelijk achtende staatspresidenten, zich o.a. uitende door het tweesnijdend zwaard der sluiting van tegenover Curaçao gelegen havens, den handel jaren lang doen kwijnen en wrijvingen doen ontstaan, hetgeen het toenmalige kamerlid des Amorje van der Hoeven misnoedig een zoogenaamd edelmoedigen afstand der kolonie aan Venezuela deed aanbevelen, alsof men zijn kind afstaat, zijn naam of zijn eer, een stuk zijner geschiedenis en een stuk toekomst. Guzman Blanco heeft daarop gestreefd naar aankoop, aankoop uit een leege schatkist. Maar hij ervoer, dat Nederland, wars van het Goudkust-voorbeeld, niet denkt aan zelfverminking.

Had de blokkade door Engeland, Duitschland en Italië den overmoedigen president Cipriano Castro gebogen tot schadevergoeding, de Minister van Swinderen heeft diens al te ver gaande willekeur ten opzichte van Curaçao bedwongen, doordat de toenmalige kapitein-ter-zee van Hecking Colenbrander met zijn beroemde Gelderland de geheele Venezolaansche landsvloot, bestaande uit twee armzalige stoombootjes, naar Curaçao opracht. Het eigen volk, den voortdurende strijd met Europa en de willekeur van zijn regeering moede, verjoeg toen het al te fiere staats-hoofd voorgoed, en deze verdween sedert van 's werelds tooneel.

Wonderlijkerwijs zijn jaren lang Maartsche buien van Venezolaansche ridderkruisen juist neergedaald op het Nederland, waarmede de republiek overhoop lag, tegelijk knoopsgaten doende ontkiemen in kleurenpracht en de beurzen bevruchtende der staatspresidenten en de met hen verbonden leveranciers der versierselen.

Geeft de schrijver niet als van de opvolgende staats-hoofden en van de Curaçao'sche landvoogden een lijst onzer vertegenwoordigers te Bogotà en later te Caracas, wel laat hij ons met hen kennis maken. Wij zien het raadsel opgelost, hoe de Gouverneur-Generaal van Nederl. Oost-Indië van Lansberge uit de West stamt, doordat nl. zijn vader vice-consul was onder den consul-generaal Ridder de Stuers te Bogotà en later zelf consul-generaal. Wij zien er krijgsofficieren met de diplomatieke en consulaire taak bekleed, evenals een gewezen post-directeur uit Curaçao, een reeks consuls en voor een oogenblik een enkelen diplomaat. Dat die heeren altijd gelukkig zijn geweest in de vervulling hunner taak, die indruk is niet versterkt door het onderhavige boekwerk. Hun taak was zeker niet steeds gemakkelijk noch aangenaam. Thans staat het lang en herhaaldelijk onderbroken diplomatieke verkeer te worden hervat. Curaçao bloeit weder op en wederzijdsche veeten liggen verre achter ons. De kans schijnt gunstig. Zij worde niet verspeeld.

Dr. H. DE WARSSSEL VAN C.

INGEZONDEN STUKKEN.

GOUDAFGIFTE.

In de dagbladen heeft men verleden week eene mededeeling gelezen omtrent de broodvoorziening in ons land.

Met 15 dezer wordt de invoer van tarwe en met 15 September a.s. die van tarwebloem en meel geheel vrijgegeven.

De Regeering verwacht, aldus het bericht, dat na 15 September concurrentie zal ontstaan tusschen de van overzee aangevoerde bloem en de hier gefabriceerde.

Tevens wordt aangehaald een factor, welke die concurrentie in den weg zoude kunnen staan nl. hooge scheepsvrachten; deze zijn echter thans niet meer zoo hoog als ze geweest zijn.

Een factor is er echter thans wel en wel meer dan anders, welke de concurrentie in den weg staat en dat is de sterk gestegen wisselkoers op New York; is een dollar ongeveer in goudwaarde gelijk aan f 2,50, heden — 4 Augustus — is de dollarkoers

boven de f 3,03 d.i. ruim 20 pCt. hooger.

Nu verkeeren wij in de gunstige positie, dat de Nederlandsche Bank een goeden voorraad goud heeft bewaard; zij heeft echter meermalen goud beschikbaar gesteld, wanneer dat in het belang van het land was (o.a. naar Zwitserland, ten behoeve van zuiver Nederlandsche belangen — zie Jaarverslag 1919/20).

Zoude er thans geen aanleiding zijn om goud beschikbaar te stellen ter betaling van Amerikaansch graan, tarwe, meel, bloem, uitsluitend tot bevrediging van strikt noodzakelijke inheemsche behoeften dienend? Ingewonnen, welwillend verstrekte inlichtingen geven tot die vraag te meer aanleiding, omdat er uit blijkt, dat de prijs van tarwe, graan, meel, bloem, hier te lande afhangt van den Amerikaanschen invoer, en op dezen de stand van den wisselkoers op New York invloed heeft; omdat er uit blijkt dat het dreigend gevaar voor prijsverhooging van graan, tarwe, meel, bloem, door den hoogen stand van den wissel op New York vergroot wordt.

De binnenlandsche voortbrenging is niet voldoende voor de bevrediging van de inheemsche behoeften, zoodat ingevoerd moet worden.

De voortbrengers van graan, tarwe, hier te lande ontvangen thans voor hunne voortbrengselen een lagere prijs dan de prijs hier van de Amerikaansche producten. Wanneer de voortbrengers hier weder vrij hunne voortbrengselen kunnen verkoopen, is de kans groot dat de prijs zal opspringen tot aan den prijs van de Amerikaansche voortbrengselen hier. En die prijs wordt zeer beïnvloed thans door den prijs in Hollandsch geld van het betaalmiddel, den dollar; en deze is thans 20 pCt. hooger dan zijn goudprijs.

Wordt goud beschikbaar gesteld voor de betaling van graan, tarwe, meel, bloem, uit Amerika betrokken uitsluitend ter voldoening aan de strikt noodzakelijke behoeften der bevolking van ons land, dan zal het betaalmiddel 20 pCt. goedkooper zijn, ruw gesproken eveneens de Amerikaansche voortbrengselen 20 pCt. en indirect ook het brood hier 20 pCt. goedkooper dan bij betaling door een remise op New York à f 3,03 per dollar.

v.—d.

Bld., 4 Augustus '20.

MAANDCIJFERS.

ONTVANGSTEN VAN SPOOR- EN TRAMWEGMAATSCHAPPIJEN APRIL 1920.

(Ontleend aan „de Ingenieur“.)

Namen der Maatschappijen.	Personenvervoer.	Goederenvervoer.	Totale ontvangsten.	
			April 1920.	April 1919.
Maatsch. tot Expl. van S.S., N.C.-S., Noord-Brab. Deutsche Spoorwegmaatschappij en Holl. IJzeren Spoorwegmaatschappij	f 6.888.021,—	f 8.512.556,—	f 15.918.126,—	f 11.432.676,— ¹⁾
Tramw.mij. „de Meijerij“	—	—	36.689,62 ^{1/2}	40.450,16 ^{1/2}
Nederlandsche Tramwegmaatschappij	68.014,19	81.090,56	153.520,39	131.142,94 ^{1/2}
Westlandsche Stoomtramwegmaatschappij	27.964,95 ^{1/2}	9.566,51	38.582,89 ^{1/2}	32.499,15 ^{1/2}
Rotterdamsche Electriche Tramweg-mij.....	461.776,56 ^{1/2}	—	461.776,56 ^{1/2}	255.673,13
Rotterdamsche Tramwegmaatschappij	85.081,61	70.250,03 ^{1/2}	155.331,64 ^{1/2}	167.022,26
Zuider Stoomtramwegmaatschappij	11.098,37	7.393,84 ^{1/2}	18.971,33	14.802,88 ^{1/2}
Nederlandsch-Indische Spoorwegmaatschappij lijn Samarang—Vorstenlanden—Willem I..	—	—	341.000,—	432.126,—
Oost-Java Stoomtramwegmaatschappij lijn Modjokerto—Ngoro	—	—	15.100,—	9.700,—
lijn Soerabaja—Krian	—	—	71.700,—	63.000,—
Samarang—Cheribon Stoomtramwegmaatsch... Samar.—Joana Stoomtramwegmaatschappij ..	—	—	409.200,—	276.600,—
Serajoedal Stoomtramwegmaatschappij lijn Maos—Bandjarnegara	—	—	299.900,—	233.200,—
lijn Bandjarnegara—Wonosobo.....	—	—	51.900,—	58.600,—
Deli-Spoorwegmaatschappij	—	—	10.300,—	9.500,—
Madoera Stoomtramwaatschappij	—	—	661.000,—	516.988,—
Modjokerto Stoomtramwegmaatschappij	13.884,—	13.038,—	113.000,—	79.000,—
			26.922,—	23.948,—

Nagekomen over Maart 1920.

Zuid Nederl. Stoomtramwegmaatschappij .... | f 10.390,12 | f 22.487,48 | f 35.420,92^{1/2} | f 33.597,33

De ontvangsten der groote maatschappijen, die in „de Ingenieur“ ontbreken, zijn aan het „Maandschrift Centr. Bureau Statistiek“ ontleend.

¹⁾ Definitieve opgave.

HANDELSBEWEGING OVER DE MAAND JUNI 1920

(volgens de groepen der naamlijst van goederen, opgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek.)

Groepen	Invoer		Uitvoer		Saldo Invoer		Saldo Uitvoer	
	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde
I Dieren en dierlijke producten	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden
II Plantaard. voortbrengselen	6.162.016	8.425.770	39.676.055	35.777.166	—	—	33.514.039	27.351.396
III Mineralen, metalen en niet in andere groepen opgenomen fabriek. daarv.	139.503.986	56.005.787	123.282.894	25.136.673	16.221.092	30.869.114	—	—
IV Meel en meelfabrikaten	768.437.841	73.521.296	111.137.661	13.855.787	657.300.180	59.665.509	—	—
V Chemische producten, geneesmiddelen, verfvaren en kleurstoffen	10.168.897	3.783.271	30.161.520	8.407.424	—	—	19.992.623	4.624.153
VI Olie, hars, was, pek, teer en distillatieproducten van teer; fabrikaten van deze stoffen, n. a. g. ..	16.223.494	9.315.613	7.119.780	6.019.790	9.103.714	3.295.823	—	—
VII Hout en fabrikaten van hout en dergelijke stoffen; meubelen, v. a. s.	43.874.506	16.907.587	14.562.001	11.352.263	29.312.505	5.555.324	—	—
VIII Huiden, vellen, leder en lederwerk	135.994.995	25.318.706	7.614.319	2.471.556	128.380.676	22.847.150	—	—
IX Garen, touw en touwwerk, weefsels en stoffen, kleederen en modewaren	1.759.777	8.095.162	1.511.737	4.380.138	248.040	3.715.024	—	—
X Aardewerk, porselein; pottenbakkerswerk, gebakken steen en andere kunststeen	8.991.000	58.152.355	5.056.333	25.965.255	3.934.667	32.187.100	—	—
XI Glas	17.891.578	2.353.585	6.685.415	1.338.416	11.206.163	1.015.169	—	—
XII Papier	3.273.387	1.851.866	6.706.583	2.698.348	—	—	3.433.196	846.482
XIII Voedings- en genotmiddelen, niet genoemd in de groepen I, II, IV en VI	8.149.333	6.925.376	46.324.108	11.313.783	—	—	38.174.775	4.388.407
XIV Rijtuigen, voertuigen, vaartuigen en vliegmaschinen	32.939.703	26.501.766	27.080.166	20.631.210	5.859.537	5.870.556	—	—
XV Andere goederen dan gebracht onder de groepen I tot en met XIV	17.303.715	11.255.237	2.504.549	2.025.377	14.799.166	9.229.860	—	—
Totaal	26.293.284	37.050.564	11.616.130	10.852.657	14.677.154	26.197.907	—	—
Waarvan Gouden Zilver, al of niet gemunt (opgenomen in groep III)	1.236.967.512	345.463.941	441.039.251	182.225.843	795.928.261	163.238.098	—	—
	478	61.568	39.362	2.747.398	—	—	38.884	2.685.830

OVERZICHT van de waarde van den In- en Uitvoer voor elke maand van het loopende jaar en de drie daaraan voorafgaande jaren, met uitzondering van Munt en Muntmateriaal, in gulden.

Maanden	Invoer				Uitvoer			
	1917	1918	1919	1920	1917	1918	1919	1920
Januari	115.159.177	68.009.520	75.073.388	256.207.615	74.619.462	51.437.578	41.321.453	135.932.785
Februari	71.927.189	45.903.517	106.229.028	233.591.043	61.728.903	54.372.261	44.543.205	113.340.509
Maart	75.943.200	48.897.456	148.758.852	187.916.138	68.751.001	47.372.422	52.660.723	68.210.466
April	60.390.470	35.302.563	189.565.086	203.592.812	71.320.538	30.702.241	50.827.142	99.448.337
Mei	86.189.135	35.055.767	257.009.338	298.514.162	61.926.103	35.843.354	96.168.708	170.393.137
Juni	133.786.855	30.330.163	258.183.821	345.402.373	84.585.917	23.040.469	126.270.353	179.478.445
Juli	96.712.651	47.764.858	274.264.390	—	98.699.121	35.046.826	133.623.129	—
Augustus	67.716.675	40.567.746	313.403.619	—	76.058.261	25.501.391	163.771.619	—
September	80.496.497	67.610.188	298.107.886	—	67.335.222	27.641.796	162.131.110	—
October	63.996.898	67.702.922	319.833.079	—	46.730.074	12.704.155	214.577.467	—
November	64.322.295	57.929.799	296.351.809	—	63.531.083	15.278.909	171.171.804	—
December	48.090.197	63.282.114	288.958.920	—	43.959.519	22.268.327	154.241.692	—
Totaal	964.731.239	608.356.618	2.825.739.214	1.525.224.143	819.245.204	381.209.729	1.411.308.405	766.803.679

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned.	{ Disc. Wissels. 4 1/2	1 Juli '15	Zweeds. R.ksbk 7	19 Mrt. '20
Bk.	{ Bel. Binn. Eff. 4 1/2	1 Juli '15	Bk. v. Noór. w. 6-6 1/2	18 Dec. '19
	{ Vrsch. in R.C. 5 1/2	19 Aug. '14	Zwits. Nat. Bk. 5	21 Aug. '19
Bk. van Engeland	7	16 Apr. '20	Belg. Nat. Bk. 5 1/2	28 Apr. '20
Duitsche Rijksbk.	5	23 Dec. '14	Bank v. Spanje 5	12 Nov. '19
Bk. van Frankrijk	6	8 Apr. '20	Bank v. Italië 6	20 Mei '20
Oostenr. Hong. Bk.	5	12 Apr. '15	F. Res. Bk. N.Y. 6-7 1/4	1 Juni '20
Nat. Bk. v. Denem.	7	19 Apr. '20	Javasche Bank 3 1/2	1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen Part. disconto	Berlijn Part. disconto	Parijs Part. disc.	N. York Call- money
	Part. disconto	Prolon- gatie				
7 Aug. '20	3 1/2	4	6 3/4	4-5/8	—	6
2-7 „ '20	3-1/4	3 1/2-4	6 1/2-3/4	4-5/8	—	6-8 1/2
26-31 J. '20	3 1/8-1/4	4-5	6 3/8-3/4	4-5/8	—	7-10
19-24 J. '20	3 1/8-1/4	5 1/2-6	6 3/8	4-5/8	—	6-8
4-8 A. '19	3 7/8-4	4-1/2	3 3/8	4-5/8	—	3 1/2-6
5-10 A. '18	2 3/8-1/2	2 1/4-1/2	3 7/8	4-5/8	—	5-6
20-24 Juli '14	3 1/8-1/4	2 1/4-3/4	2 1/4-3/4	2 1/4	1 1/4-2 1/4	

*) Noteering van 6 Aug. 1920.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

De opleving van den handel in wissels is slechts van korten duur geweest. Deze week predomineerde weer een lustelooze stemming.

Het voornaamste in het oog vallende punt was de stijging van den dollar tot boven 3.03; daarna volgde op den laatsten dag der week-een teruggang tot 2.98, heden weer een rijzing tot 3.02.

Een dergelijke onzekerheid met daaraan gepaard gaande groote fluctuaties was bij meerdere deviezen waar te nemen en bemoeilijkte het zaken doen in hooge mate. Ponden b.v. 10.96-10.86-10.99-10.90. De beide francs-deviezen, behalve Zwitserland, bleven eerder aangeboden; heden zelfs zeer flauw (21.35 en 22.80). Marken liepen van 6.95 tot 6.40 terug. Skandinavië zonder veel verandering.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Parijs *)	Berlijn *)	Weenen *)	Brussel **)	New York***)
2 Aug. 1920..	10.96 1/2	22.57 1/2	6.95	1.70	24.—	2.94 1/2
3 „ 1920..	10.93 1/2	22.25	6.77 1/2	1.62 1/2	23.80	2.96 1/2
4 „ 1920..	10.85 1/2	21.77 1/2	6.47 1/2	1.55	23.20	3.02 3/8
5 „ 1920..	10.94	21.90	6.57 1/2	1.60	23.45	3.01 3/4
6 „ 1920..	10.92	21.65	6.50	1.60	23.07 1/2	3.02 1/2
7 „ 1920..	—	—	—	—	—	—
Laagste d. w. 4)	10.85	21.40	6.32 1/2	1.50	22.95	2.92 3/4
Hoogste „ „ 1)	10.98	22.60	7.02 1/2	1.75	24.10	3.03 1/2
31 Juli 1920 *)	10.88	22.20	6.80	1.70	23.67 1/2	2.93
24 „ 1920 *)	10.98	21.70	6.35	1.55	23.35	2.89 1/2
Muntpariteit ..	12.10 1/2	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave. 2) Noteering v. 30 Juli 1920. 3) id. v. 23 Juli 1920.

Data	Stock- holm *)	Kopen- hagen *)	Chris- tiana *)	Zwitser- land *)	Spanje (1)	Batavia 1) telegrafisch
2 Aug. 1920	62.15	46.10	46.35	50.—	44.85	104-1/4
3 „ 1920	62.10	46.10	46.40	50.—	45.—	104-1/4
4 „ 1920	61.90	46.—	46.25	49.90	45.—	104-1/4
5 „ 1920	62.—	46.—	46.30	50.—	44.75	104-1/4
6 „ 1920	62.25	46.10	46.40	50.—	44.75	104-1/4
7 „ 1920	—	—	—	—	44.55	104-1/4
L'ste d. w. 1)	61.65	45.85	46.—	49.80	44.50	104
H'ste „ „ 1)	62.30	46.20	46.50	50.10	45.25	104-1/4
31 Juli 1920 2)	61.65	45.80	46.40	49.75	45.—	104-1/4
24 „ 1920 2)	62.60	47.—	47.30	50.—	45.50	104-1/4
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

2) Noteering van 30 Juli 1920. 3) idem van 23 Juli 1920.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parijs (in cts. per \$)	Zicht Berlijn (in ct. p. 4 Rm.)	Zicht Amsterd. (in cts. p. gld.)
7 Aug. . 1920	3.67.50	7.33	nom.	***
Laagste d. week	3.62.—	7.22	nom.	***
Hoogste „ „	3.71.37	7.61	nom.	***
31 Juli .. 1920	3.73.25	7.68	nom.	***
24 „ .. 1920	3.78.75	7.63	nom.	***
Muntpariteit.	4.86.67	5.18 1/4	95 1/4	40 3/16

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings- eenheden	24 Juli	31 Juli	3-7 Aug.		7 Aug.
		1920	1920	Laagste	Hoogste	1920
Alexandrië ..	Piast. p. £	97 7/16	97 7/16	97 7/16	97 7/16	97 7/16
*B. Aires 1)	d. p. £	56 3/8	57 3/8	56 3/8	58 1/2	56 7/8
Calcutta ..	£ p. rup.	1/10 1/2	1/11 1/2	1/10 3/4	1/11 1/4	1/10 7/8
Hongkong ..	id. p. \$	3/9	4/0 1/2	4/0 1/2	4 1/2 1/2	4 1/2 1/2
Lissabon	d. per Mil.	11 1/8	12 1/2	12 3/8	13 1/2	13 3/16
Madrid	Peset. p. £	24.17	24.27	24.13	24.35	24.27
*Montevideo 1	d. per \$	55 1/8	55 1/4	55 3/8	56 3/8	56 1/4
Montreal....	\$ per £	4.32 1/2	4.18 1/2	4.01 1/2	4.18	4.14
*R.d.Janeiro.	d. per Mil.	14	14 1/16	14	14 1/8	14
Romè	Lires p. £	70 —	69.53	69.50	72.50	71.—
Shanghai ..	£ p. tael	5/3 3/4	5/6 3/4	5/7	5/11 1/2	5/10 3/4
Singapore ..	id. p. \$	2/3 2/8	2/3 2/8	2/3 2/8	2/3 3/8	2/3 2/8
*Valparaiso..	d. p. peso	10 1/10	11 1/10	11 1/8	12 1/8	—
Yokohama ..	£ per yen	2/8 1/8	2/8 1/8	2/8 1/8	2/10	2/9

*) Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert.

NOTEERING VAN ZILVER.

	Noteering te Londen	te New York
7 Aug. 1920.....	58 5/8	95
31 Juli 1920.....	56 3/8	93 3/8
24 „ 1920.....	54 1/2	81 3/8
17 „ 1920.....	52	89 3/8
9 Aug. 1919.....	58 1/8	111 1/8
10 Aug. 1918.....	48 1/16	99 3/8
20 Juli 1914.....	24 1/16	54 1/8

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 9 Aug. 1920

Activa.		
Binnel. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 10.875.857,26 B.-bk. „ 2.059.335,04 Ag.sch. „ 75.798.741,91 1/2	88.733.934,21 1/2
Papier o. h. Buiten. in disconto	Idem eigen portef. f 44.341.249,—	44.341.249 —
Beleeningen op onderp.	H.-bk. f 101.434.266,13 incl. vrsch. B.-bk. „ 27.137.860,34 Ag.sch. „ 184.505.599,43	313.077.725,90
Op Effecten	f 300.501.725,90	
Op Goederen en Spec.	„ 12.576.000,—	313.077.725,90
Voorschotten a. h. Rijk	„ 11.824.625,58 1/2	
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud ..... f 56.426.335,— Muntmat., Goud .. „ 579.912.075,53	
	f 636.338.410,53	
Munt, Zilver, enz..	„ 15.578.666,29	
Muntmat., Zilver ..	„ —	651.917.076,82
Effecten	Bel. v. h. Res.fonds. f 3.668.159,62 1/2 id. van 1/8 v. h. kapit. „ 3.865.127,37 1/2	7.533.287,—
Geb. en Meub. der Bank	„ 3.594.000,—	
Diverse rekeningen	„ 42.391.137,29 1/2	
	f 1.163.413.035,81 1/2	
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—	
Reservefonds	„ 5.000.000,—	
Bankbiljetten in omloop	„ 1027.587.395,—	
Bankassignatiën in omloop	„ 1.581.098,71 1/2	
Rek.-Cour. Het Rijk	f —	
saldo's: Anderen	„ 101.105.974,62 1/2	
Diverse rekeningen	„ 8.138.567,47 1/2	
	f 1.163.413.035,81 1/2	

NED. BANK 9 Aug. 1920 (vervolg).

Beschikbaar metaalsaldo ..... f 425.066.620,50 1/2
 Op de basis van 2/3 metaaldekking 199.011.726,83 1/2
 Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop
 dan waartoe de Bank gerechtigd is ... , 2.125.333.100,—

Verschillen met den vorigen weekstaat:

	Meer	Minder
Disconto's		2.322.981,41 1/2
Buitenlandsche wissels	1.151.109,—	
Beleeningen		13.936.776,66 1/2
Goud		—
Zilver	227.751,61	
Bankbiljetten		19.031.885,—
Part. Rek.-Crt. saldo's	7.475.709,02	

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opschbare schulden
9 Aug. 1920	636.338	15.579	1.027.587	102.687
2 „ 1920	636.338	15.351	1.046.620	96.508
26 Juli 1920	636.338	15.015	1.017.208	124.828
19 „ 1920	636.339	14.714	1.027.294	127.814
12 „ 1920	636.311	14.416	1.026.554	151.474
9 Aug. 1919	646.533	5.822	1.004.122	76.992
10 Aug. 1918	706.419	7.867	919.104	56.560
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Totaal bedrag disconto's	Hieraan Schatkistpromessen rechtstreeks	Beleeningen	Beschikbaar Metaal-saldo	Dekking-percentage
9 Aug. 1920	88.734	—	313.078	425.067	58
2 „ 1920	91.057	—	327.015	422.268	57
26 Juli 1920	90.256	—	332.238	422.150	57
19 „ 1920	104.255	13.000	330.731	419.236	56
12 „ 1920	106.950	13.000	351.093	414.329	55
9 Aug. 1919	107.751	52.000	234.038	435.244	60
10 Aug. 1918	61.395	43.000	101.508	518.330	73
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 1)	75

1) Op de basis van 2/3 metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	2 Aug. 1920	9 Aug. 1920
Aan schatkistpromessen.. waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst ..	f 279.350.000,—	f 279.350.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	2.390.000,—	2.390.000,—
Aan zilverbons	51.860.677,75	53.272.029,25

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opschbare schulden
31 Juli 1920	***	***	526.500	
24 „ 1920	***	***	520.000	
17 „ 1920	***	***	515.500	
19 Juni 1920	199.750	5.407	330.817	152.700
12 „ 1920	196.054	5.416	324.040	151.382
5 „ 1920	196.169	5.380	324.747	138.371
29 Mei 1920	191.823	5.200	322.510	130.804
2 Aug. 1919	142.286	4.726	256.933	87.580
10 Aug. 1918	103.476	13.170	187.525	73.261
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen 1)	Beschikbaar metaal-saldo	Dekking-percentage
31 Juli 1920		307.500	***	***	105.500	***
24 „ 1920		304.500	***	***	107.500	***
17 „ 1920		291.500	***	***	106.500	***
19 Juni 1920	19.987	20.856	163.373	36.498	108.661	42
12 „ 1920	19.357	21.273	160.986	36.486	106.577	42
5 „ 1920	19.328	21.941	156.016	31.925	109.137	43
29 Mei 1920	19.679	23.731	158.495	34.318	106.546	43
2 Aug. 1919	11.221	16.883	91.288	22.524	78.384	42
10 Aug. 1918	7.521	24.091	71.630	27.752	64.712	45
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 2)	44

1) Sluitpost der activa. 2) Op de basis van 2/3 metaaldekking.

DE SURINAAMSCH BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opschbare schulden	Disconto's	Dio. rekeningen 1)
19 Juni 1920 ..	1.071	1.947	911	1.647	365
12 „ 1920 ..	1.072	1.970	811	1.623	395
5 „ 1920 ..	1.070	1.974	848	1.641	503
29 Mei 1920 ..	1.069	1.807	817	1.645	337
14 Juni 1919 ..	1.026	1.489	902	1.414	151
22 Juni 1918 ..	680 2)	1.405	811	1.163	611
25 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa. 2) Hiervan zilverbons 60 dz. gl.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden pond sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
4 Aug. 1920	123.108	126.489	366.680	28.500	336.481
28 Juli 1920	123.234	125.369	361.911	28.500	331.529
21 „ 1920	123.004	124.099	360.830	28.500	330.080
14 „ 1920	122.879	124.238	362.277	28.500	331.679
6 Aug. 1919	88.312	80.128	340.441	28.500	324.327
7 Aug. 1918	67.952	56.778	265.985	28.500	243.859
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dekking-perc. 1)
4 Aug. '20	76.266	74.789	17.462	130.686	15.069	10,20
28 Juli '20	59.912	75.481	15.149	118.650	16.315	12,20
21 „ '20	56.588	80.081	16.559	119.594	17.355	12,75
14 „ '20	59.439	78.623	17.671	119.623	17.092	12,50
6 Aug. '19	33.675	80.493	22.935	99.845	26.634	21,70
7 Aug. '18	57.855	103.194	39.878	132.762	29.624	17,16
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 1/2

1) Verhouding tusschen Reserve en Deposite.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daaraan Goud	Kassenscheine	Circulatie	Dekking-perc. 1)
31 Juli '20	1.096.206	1.091.677	17.829.748	55.632.255	34
23 „ '20	1.097.807	1.091.715	17.254.498	53.983.147	34
15 „ '20	1.096.000	1.091.715	17.210.482	53.846.706	34
7 „ '20	1.095.430	1.091.716	17.272.274	54.045.201	34
31 Juli '19	1.129.127	1.109.348	8.824.334	29.268.889	34
31 Juli '18	2.467.696	2.348.083	1.851.526	12.704.503	34
23 Juli '14	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

1) Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
31 Juli 1920	48.427.450	19.834.069	31.279.300	17.831.100
23 „ 1920	39.452.371	14.595.463	30.497.100	17.212.200
15 „ 1920	41.786.457	14.850.689	30.630.900	17.169.000
7 „ 1920	44.167.064	16.939.980	30.925.600	17.231.100
31 Juli 1919	30.680.853	10.362.127	20.851.500	8.802.600
31 Juli 1918	15.988.653	8.454.876	9.692.900	1.836.200
23 Juli 1914	750.892	943.964	—	—

OOSTENRIJSCH-HONGAARSCH BANK.

Voornaamste posten in duizenden Kronen.

Data	Metaal en buitenl. goudwissels	Disc. en beleeningen	Bijz. schuld Oostenrijk en Hongarije	Bankbiljetten	Rek. Crt. saldi
7 Feb. '20 1)	290.428	19.251.400	32.954.000	56.994.022	6.057.646
31 Jan. '20	291.083	19.162.543	32.954.000	56.772.802	6.220.536
31 Dec. '19	287.640	19.196.063	32.954.000	54.481.264	7.906.378
23 „ '19	297.363	17.856.786	32.954.000	53.109.418	7.641.778
23 Juli '14	1.589.267	954.356	—	2.159.759	291.270

1) waarvan 222.662 goud, 10.818 buitenlandsche goudwissels en 56.948 munt en muntmateriaal zilver.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.gew. voorsch. a/d. Staat
5 Aug. '20	5.589.479	1.978.278	247.980	600.178	25.900.000
29 Juli '20	5.589.174	1.978.278	247.636	618.975	25.550.000
22 „ '20	5.588.878	1.978.278	247.516	679.128	25.700.000
15 „ '20	5.588.603	1.978.278	247.484	662.866	26.000.000
7 Aug. '19	5.567.649	1.978.278	298.860	874.118	23.400.000
8 Aug. '18	5.433.322	2.037.108	304.850	1.497.079	19.150.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitge- stelde Wissels	Beleen- ning	Bankbil- jellen	Rek. Cr. Parti- culieren	Rek. Cr. Staat
	2.360.513	503.592	1.918.835	38.213.259	3.235.152	56.974
	2.032.907	508.039	1.917.244	37.695.875	3.306.666	109.618
	1.807.509	510.196	1.942.381	37.764.829	3.165.062	134.170
	1.848.130	511.916	1.936.454	38.010.973	3.194.301	168.428
	923.410	741.621	1.272.000	35.258.465	2.865.144	87.041
	1.002.990	1.068.410	837.471	29.476.586	3.888.665	68.403
	1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitent. sald	Beleen. van buitent. voorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circu- latie	Rek. Cr. partic.
5 Aug. '20	356.974	84.653	480.000	721.883	5.464.632	1.571.854
29 Juli '20	356.511	84.653	480.000	720.648	5.387.493	1.505.623
22 „ '20	356.688	84.653	480.000	723.834	5.354.912	1.482.992
15 „ '20	356.333	84.653	480.000	735.675	5.341.535	1.506.372

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F.R. Notes in circu- latie
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buitent.		
9 Juli '20	1.971.316	1.288.096	111.531	136.877	3.180.948
2 „ '20	1.971.696	1.286.229	111.531	137.805	3.168.814
25 Juni '20	1.969.375	1.284.096	111.531	139.230	3.116.718
18 „ '20	1.962.321	1.287.079	111.531	138.579	3.104.810
11 Juli '19	2.111.824	1.277.467	—	68.387	2.538.127
12 Juli '18	1.960.052	997.560	15.529	55.932	1.813.425

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Algem. Dek- kings- perc. 1)	Percent. Goud- dekking circul. 2)
9 Juli '20	2.934.184	2.505.216	94.639	43,1	47,5
2 „ '20	2.935.279	2.539.950	94.594	42,8	47,2
25 Juni '20	2.830.979	2.504.067	94.506	43,6	48,3
18 „ '20	2.694.728	2.567.580	94.462	44,5	49,4
11 Juli '19	2.296.348	2.583.427	82.851	50,3	60,5
12 Juli '18	1.378.346	2.194.674	76.324	55,0	—

1) Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeischbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's. 2) Na aftrek van 35 pCt. der totale dekkingsmiddelen als dekking voor de netto deposito's.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET
FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan ilme deposits
3 Juli '20	814	16.928.893	1.445.713	14.294.352	2.700.371
25 Juni '20	814	16.970.751	1.393.709	14.298.869	2.691.880
18 „ '20	814	17.049.347	1.368.251	14.563.392	2.684.497
11 „ '20	812	17.047.868	1.428.040	14.316.597	2.670.523
3 Juli '19	773	14.499.413	1.269.102	12.871.212	1.758.103
5 Juli '18	696	12.459.708	1.079.196	11.048.921	1.383.546

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 9 Augustus 1920.

Het is, zoo mogelijk, aan de internationale beurzen nog stiller geworden, dan tot nu toe reeds het geval is geweest. Zonder eenigen twijfel speelt de vacantielijd hier een rol, temeer, waar het op het oogblik, zij het onder in-achtname van eenige pas-formaliteiten, weder mogelijk is geworden, buitenlandse reizen te ondernemen en de leiders van de financieele wereld derhalve langer van huis wegblijven, dan in de laatste zes jaren mogelijk is geweest. Aan den anderen kant echter werkt de hoogst precaire en wisselvallige toestand van Oostelijk-Europa er toe mede een afwachtende houding in het leven te roepen. Er wordt druk geconfereneerd tusschen de politieke leiders der Entente, zonder dat men nochtans tot eenig resultaat is gekomen tegenover de onverzettelijkheid en het zelfvertrouwen der Russische machthebbers. Ook de goede verstandhouding tusschen Duitschland en het voormalige Tsarenrijk heeft eenige verwarring bij de Geallieerden te voorschijn geroepen, hetgeen het vinden van de goede richting nog meer heeft bemoeilijkt. Toch kan niet worden gezegd, dat een bepaald pessimistische stemming overheerschend is geweest. Wel was men in geen enkel centrum opgewekt van toon, behoudens voor enkele uitzonderingen, doch groote realisaties kwamen ook niet voor. Indien men een karakteristiek zou moeten geven van de buitenlandse beurzen, zou men het best doen te verklaren, dat men met getemperde bezorgdheid den loop van zaken gade slaat, zonder reeds het oogblik van ingrijpen gekomen te achten.

Overheerschend is de stilte in zaken geweest en hierop heeft geen enkele beurs een uitzondering gemaakt. Zoals hierboven reeds werd gereleveerd, traden enkele fondsen uit deze matheid naar voren; voor Berlijn moeten in dit opzicht petroleumwaarden worden gereleveerd, die, naar men beweerde, door groote Hollandse groepen opnieuw uit de markt werden genomen. Daarbij traden montaan- en valutawaarden op den voorgrond. De stijging van de laatste is voornamelijk te danken (of te wijten, al naar het standpunt, waarop men zich stelt), aan de verkoopen uit Amerikaansch bezit van obligaties van Duitse stedelijke leningen, die voor korten tijd naar de overzijde van den Oceaan zijn verscheept. Nu de toestanden in het Oosten van Europa, dicht aan de Duitse grens, zoo onheilspellend zijn geworden, geeft menig Amerikaansch bezitter van Duitse obligaties er de voorkeur aan thans tot realisatie over te gaan, hierbij een klein verlies prefereerend boven de kans op latere verkoopbaarheid. Door deze verkoopen echter wordt de vraag naar dollar-remises sterk vergroot, waarin dan ook een gedeeltelijke verklaring voor de stijging van dit devies moet worden gevonden, terwijl tegelijkertijd de waarde van de Duitse Mark daalt. Een en ander heeft opnieuw de aandacht op valuta-waarden gevestigd, welke dan ook in de laatste dagen vrij aanmerkelijk konden montceeren.

Van de beurzen te Londen en te Parijs is absoluut geen bijzonderheid te vermelden. Op sommige dagen is de handel zoo goed als tot stilstand gekomen en hoewel hieruit volgt, dat ook geen realisaties te bespeuren zijn geweest, werd het algemeene peil van de markt toch hierdoor omlaag gedrukt. Niet in zeer betekenende mate, doch voldoende, om de weinige animo nog te doen verdwijnen.

Ook te New York is hetzelfde verschijnsel op te merken geweest. Hier heeft bovendien op sommige dagen de geldmarkt nog medegewerkt, om het algemeen aspect nog matter en lusteloozer te maken. In het gezicht van de herfst-eischen beginnen sommige kringen zich reeds voor te bereiden op de alsdan aan den dag tredende behoeften. Hiervoor is het wel eens noodig gebleken, dat beleeningen ter beurze werden opgevraagd en dat het onderpand dientengevolge moest worden overgesloten of gerealiseerd. In een zoo kleine markt als de tegenwoordige kan dit laatste niet anders dan tegen zeer onereuze prijzen plaats vinden; het minste aanbod is reeds in staat de markt te drukken.

Te onzent hebben staatsfondsen, voor zoover de binnenlandsche soorten betreft, van de geldruimte kunnen profiteren. Nu de zakenomvang zeer sterk is afgenomen en bovendien de gelden uit coupon- en dividend-betalingen, benevens die uit de nieuwe emissies, langzamerhand naar de geldmarkt terugvloeien, worden de beschikbare kapitalen meer in vaste-rente-dragende obligaties belegd, waarbij staatsfondsen, vooral de nieuwe soorten in verband met de uitlotingsbepalingen, vaak de voorkeur verdienen.

Voor buitenlandse soorten bestond absoluut geen interesse, zelfs niet voor Russen. Vraag kon er natuurlijk niet opkomen als gevolg van den zegevierenden tocht der bolsjewiki, doch ook het aanbod bleef achterwege. Men acht de kwade kansen op de tegenwoordige koersen vrijwel verdisconteerd.

	3 Aug.	6 Aug.	9 Aug.	Rijzing of daling.
5 %/o Ned. W. Sch.	86	86 ⁷ / ₁₆	86 ¹ / ₄	+ ¹ / ₄
4 ¹ / ₂ %/o " " " 1916	84	84 ¹ / ₂	83 ¹ / ₂	- ¹ / ₂
4 %/o " " " 1916	75 ¹⁵ / ₁₆	76	76	+ ¹ / ₁₆
3 ¹ / ₂ %/o " " "	60	59 ¹ / ₂	60	—
3 %/o " " "	51	51	51 ¹ / ₄	+ ¹ / ₄
2 ¹ / ₂ %/o Cert. N. W. S.	44 ¹ / ₁₆	44 ¹ / ₈	44 ³ / ₈	+ ⁵ / ₁₆
5 %/o Oost-Indië 1915	90 ¹ / ₂	91	90 ⁷ / ₈	+ ³ / ₈
4 %/o Hongarije Goud ...	—	6 ¹ / ₂	7 ¹ / ₂	+ 1
4 %/o Oostenr. Kronenrente	5 ⁵ / ₈	5 ⁵ / ₈	6	+ ³ / ₈
5 %/o Rusland 1906	—	14 ¹ / ₁₆	13 ⁵ / ₈	- ⁷ / ₁₆
4 ¹ / ₂ %/o Rusland Domb... ..	12 ³ / ₈	13 ¹ / ₈	—	+ ³ / ₄
4 %/o Rusland Cons. 1880	12	—	—	—
4 %/o Servië 1895	—	16	—	—
5 %/o Brazilië 1895	—	54 ³ / ₄	—	—
5 %/o " " 1913	—	55	55 ¹ / ₂	+ ¹ / ₂

Een sterke uitzondering op de algemeene lusteloosheid heeft de suikermarkt te onzent gevormd. Plotseling ontstonden er namelijk wilde bewegingen in de vooraanstaande soorten als Handelsvereniging „Amsterdam”, Cultuur-Maatschappij der Vorstenlanden, enz. die het koerspeil met tientallen procenten tegelijk opdreven. Groote commissiehuizen kochten omvangrijke posten tot stijgende prijzen; later werd bekend, dat groote biedingen voor Javasuiker waren binnengekomen, hoewel afdoeningen tot nu toe niet hebben plaats gevonden. Weliswaar volgde onmiddellijk eenige reactie in verband met berichten omtrent werking van de Merapi, doch toen bleek, dat de uitbarstingen niet van ernstigen aard waren, terwijl bovendien de suikervelden dan nog geen gevaar zouden loopen, herstelde de markt zich spoedig. Hoewel bevestiging omtrent de hooge biedingen niet zijn binnengekomen en de kooporders ook niet meer in dien omvang hebben plaats gevonden, kon de markt zich als geheel toch zeer goed handhaven en sluit de suikerafdeeling bijna op het hoogste punt.

In verband hiermede waren ook aandeelen in Indische bankinstellingen goed gevraagd.

Als bijzonderheid dient hier nog te worden vermeld de betere tendens voor aandeelen Oliefabrieken Insulinde, die aanvankelijk op geruchten van een zeer gering dividend sterk waren aangeboden, doch thans door dezelfde zijde werden teruggekocht.

Rubber- en tabakswaarden konden slechts geringe belangstelling trekken. Alleen tegen het slot monteerden de vooraanstaande rubberwaarden eenigszins, terwijl ook enkele van de zwaardere tabaksoorten tot hogere prijzen werden verhandeld.

	3 Aug.	6 Aug.	9 Aug.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	180 ³ / ₈	180 ³ / ₈	180 ³ / ₈	—
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	228 ³ / ₄	236	236	+ 7 ¹ / ₄
Rotterd. Bankvereniging ..	135 ³ / ₄	136	136	+ ¹ / ₄
Amst. Superfosfaatfabriek ..	134	—	—	—
Van Berkel's Patent	120 ¹ / ₂	—	—	—
Insulinde Oliefabriek	182	190	190	+ 8
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand.	90	91 ³ / ₄	91 ⁷ / ₈	+ 1 ⁷ / ₈
Ned. Scheepsbouw-Mij	123 ¹ / ₂	—	—	—
Philips' Gloeilampenfabriek	861	892	900	+ 39
R. S. Stokvis & Zonen	597 ¹ / ₂	597	—	- ¹ / ₂
Vereenigde Blikfabrieken ..	126 ¹ / ₄	131 ¹ / ₂	131 ¹ / ₂	+ 5 ¹ / ₄
Compania Mercantil Argent.	300	306	307	+ 7
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	365	367 ¹ / ₂	367	+ 2
Handelsver. Amsterdam ..	765	783 ¹ / ₂	785 ¹ / ₂	+ 20 ¹ / ₂
Holl. Transatl. Handelsver.	98	101	—	+ 3
Linde Teves & Stokvis	198	202	200	+ 2
Van Nierop & Co's Handel-Mij.	186	—	—	—
Tels & Co's Handel-Mij	141*	140	—	- 1
Cecons. Holl. Petroleum-Mij.	254	248 ¹ / ₂	247	- 7
Kon. Petroleum-Mij.	643	638	643	—
Orion Petroleum-Mij.	73	73 ⁷ / ₈	73 ¹ / ₈	+ ¹ / ₈
Stearna Romana Petr.-Mij. ...	145	150	—	+ 5
Amsterdam-Rubber-Mij.	224	220 ¹ / ₂	226 ¹ / ₂	+ 2 ¹ / ₄
Nederl.-Rubber-Mij.	113 ¹ / ₂ *	114	114 ¹ / ₂	+ 1
Oost-Java-Rubber-Mij.	390	—	—	—
Deli-Maatschappij	480	479 ¹ / ₂	484 ¹ / ₂	+ 4 ¹ / ₂
Medan-Tabak-Maatschappij.	319 ¹ / ₂	319 ¹ / ₂	306 ¹ / ₂	- 13
Senembah-Maatschappij	569 ¹ / ₂	560	561	- 8 ¹ / ₂

* ex dividend.

Daarentegen trok de scheepvaartmarkt bij weliswaar kalmen handel goed aan. Gedurende eenigen tijd heeft een vrij sterke contraminiepartij hier de overhand gehad; nu blijkt, dat de daling niet zulke groote afmetingen aanneemt, als aanvankelijk was gedacht, gaat men allerwegen langzamerhand tot dekking over. De geleidelijkheid, waarmede dit geschiedt, is wel niet in staat plotselinge of groote koersverheffingen te doen ontstaan, doch de stemming als geheel is er toch wel iets beter door geworden.

	3 Aug.	6 Aug.	9 Aug.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	383	385	384	+ 1
" " " „gem.eig.	370	378	376	+ 6
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij.	225	220	—	- 5
Holl. Alg. Atl. Stoomv.-Mij.	151 ¹ / ₄	—	—	—
Hollandsche Stoomboot-Mij.	173 ³ / ₄	—	—	—
Java-China-Japan-Lijn	253	252 ³ / ₄	251 ¹ / ₂	- 1 ¹ / ₂
Kon. Hollandsche Lloyd ..	153 ¹ / ₄	155 ³ / ₄	156 ¹ / ₂	+ 3
Kon. Ned. Stoomv.-Mij. ..	192 ¹ / ₄	199 ¹ / ₂	196	+ 3 ³ / ₄
Kon. Paketvaart Mij.	199	200	199 ³ / ₄	+ ³ / ₄
Maatschappij Zeevaart	240	—	—	—
Nederl. Scheepvaart-Unie..	226 ¹ / ₂	230 ¹ / ₂	229	+ 2 ¹ / ₂
Nievelt Goudriaan	500	500	495	- 5
Rotterdamsche Lloyd	227	231	227	—
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg”	263	263	—	—
" " „Nederland” ..	270 ⁵ / ₈	276	273 ¹ / ₄	+ 2 ⁵ / ₈
" " „Noordzee” ..	110 ¹ / ₂	110 ¹ / ₂	110 ¹ / ₄	- ¹ / ₄
" " „Oostzee”	244 ¹ / ₂	—	—	—

De Amerikaansche afdeeling bleef in goede stemming, hoofdzakelijk door de rijzing van den dollarkoers. De omzettingen waren niet zeer groot, doch er werd wel eenig materiaal door het publiek opgenomen.

	3 Aug.	6 Aug.	9 Aug.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry ..	156	156	155	- 1
Anaconda Copper	127 ¹⁵ / ₁₆	125 ⁵ / ₈	125 ¹⁵ / ₁₆	- 2
Un. States Steel Corp.	102 ⁷ / ₈	104 ¹ / ₄	102 ³ / ₈	- ¹ / ₄
Atchison Topeka	92 ³ / ₄	95 ¹⁵ / ₁₆	95	+ 2 ¹ / ₄
Southern Pacific	105 ³ / ₄	109 ¹ / ₁₀	—	+ 3 ⁵ / ₁₀
Union Pacific	134	137 ³ / ₄	137 ¹ / ₂	+ 3 ¹ / ₂
Int. Merc. Marine orig. Com.	31 ³ / ₈	30 ¹ / ₂	30 ³ / ₃₂	- 1 ⁷ / ₃₂
" " " „prefs.	102 ³ / ₄	93	92	- 10 ³ / ₄

De geldmarkt bleef doorlopend op 3% à 4 pCt.

GOEDERENHANDEL

GRANEN.

10 Augustus 1920.

Wegens uitstelligheid van onzen medewerker, zijn wij tot ons leedwezen ditmaal niet in staat, ons wekelijksch overzicht te geven.

Zie voor den staat volgende pagina.

SUIKER.

Volgens berichten uit de Europeesche bietsuikerlanden is aldaar wel wat veel regen gevallen en wordt nu naar warm en droog weder verlangd.

In Engeland, waar suiker nog het eenige gerantsoeneerde artikel is, wordt voor deze week eene verhoging van het rantsoen voorspeld, en wel op 12 oz. per hoofd en per week.

Aan de Europeesche suikermarkten gaat er weinig om. In Amerika daalden de prijzen in de tweede helft der week en wordt thans genoteerd voor Spot Centrifugals 16.03 c., September-levering 13.75 c., October 13.60 c., December 12.60 c., Januari 11.45. Cubasuiker nieuwe oogst is te koop tot 12 cents f.o.b.

De Javamarkt is niet veel veranderd; aangezien Britsch-Indië met grotere orders aan de markt was, konden zich prijzen handhaven. De ditjarige oogst gaat goed vooruit en het doorsnee rendement van 136 fabrieken op 15 Juli bedraagt 2¹/₂ pCt. meer dan verleden jaar op hetzelfde tijdstip.

De laatste Cuba statistiek luidt:

	1920	1919	1918	
Weekontvangst tot 31 Juli	43.000	48.000	23.466	tons
Totaal sedert 1 Dec. 1919.	3.370.000	3.540.288	3.065.970	„
Werkende fabrieken	5	6	12	„
Weekexport. 24—31 Juli.	62.000	46.614	23.466	„
Totaal sedert 1 Jan. 1920	3.272.110	2.459.625	2.258.545	„
Totale voorraad	384.000	1.024.139	685.186	„

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per loopende maand	Londen			New York 96 pCt. Centrifugals	
		Tates Cubes No. 1	White Java f.o.b. per	Amer. Granulated c.t.f.		
		Aug./Sept.	Oct./Nov.	Mei		
4 Aug. '20	f —	Sh. 116/-	Sh. 91/-	Sh. 92/3	—	\$ cts. 16,30
28 Juli '20	„ —	116/-	88/-	92/-	—	16,30
4 Aug. '19	„ —	64/9	55/-	55/-	—	7,28
11 „ '18	„ —	64/9	—	—	—	5,92
11 Juli '14	„ 11 ¹⁵ / ₃₂	18/-	—	—	—	3,26

Noteringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Dec.	Mats Sept.	Haar Sept.	Tarwe Aug.	Mats Aug.	Lijnzaad Aug.
7 Aug. '20	243	146 ^{3/8}	70 ^{1/4}	23,—	9,60	26,10
31 Juli '20	211 ^{1/2}	133 ⁴⁾	69 ⁴⁾	23,70	8,80	24,35
7 Aug. '19	226	186 ^{1/4}	72 ^{1/8}	16,70 ²⁾	9,85	40,00 ²⁾
7 " '18	226	158 ^{3/8}	69 ^{1/8}	11,65	5,85	25,50
7 " '17	225 ^{3/2}	116 ^{7/8}	58 ^{3/8}	18,60 ²⁾	12,75 ²⁾	21,60 ²⁾
20 Juli '14	82 ¹⁾	56 ^{3/8}	36 ^{1/8}	9,40 ²⁾	5,38 ²⁾	13,70 ²⁾

¹⁾ per Dec. ²⁾ per Sept. ³⁾ per Aug. ⁴⁾ per Juli ⁵⁾ per Dec.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	9 Aug. 1920	2 Aug. 1920	9 Aug. 1919
Tarwe*	35,50	33,50	—
Rogge (No. 2 Western) ¹⁾	30,—	28,50	—
Maïs (La Plata) †..... ²⁾	350,—	325,—	463,—
Gerst (48 lb. feeding).. ²⁾	460,—	460,—	465,—
Haver (38 lb. white cl.).. ¹⁾	25,—	25,—	23,50
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ²⁾	215,—	215,—	337,50
Lijnzaad (La Plata).... ⁴⁾	755,—	760,—	1175,—

¹⁾ p. 100 K.G. ²⁾ p. 2000 K.G. ³⁾ p. 1000 K.G. ⁴⁾ per 1960 K.G. * Hard/Red Winter nr. 2. † Nieuwe oogst.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	2-7 Aug. 1920	Sedert 1 Jan. 1920	Overeenk. tijdoak 1919	2-7 Aug. 1920	Sedert 1 Jan. 1920	Overeenk. tijdoak 1919	1920	1919
Tarwe	9.439	285.230	263.147	2.346	95.521	42.184	380.751	305.331
Rogge	9.865	56.093	50.665	—	515	19.953	56.608	70.518
Boekweit	—	2.825	2.829	—	—	—	2.825	2.829
Maïs	16.577	209.367	550.087	6.861	36.779	3.618	246.146	58.705
Gerst	292	18.907	117.135	—	918	51.415	19.825	168.550
Haver	—	20.178	145.403	—	—	7.333	20.178	152.736
Lijnzaad	1.964	25.675	12.174	1.000	9.798	12.919	35.473	25.093
Lijnkoek	322	26.296	28.210	—	1.406	200	27.702	28.410
Tarwemeel	149	19.181	192.243	—	—	37.435	19.181	229.678
Andere meelsoorten	1310	6.077	140.429	—	100	10.708	6.177	151.137

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons,
Manchester, d.d. 28 Juli 1920.

Sedert ons laatste bericht waren prijzen van Amerikaanse katoen lager en zijn thans op het niveau der vorige week gekomen. Dit vond zoowel zijn oorzaak in de flauwe fondsenmarkten, als ook in het betere weer en de slechte berichten uit de industriedistricten, zoodat men over het algemeen tot verkoopen geneigd was. Tegen het einde der week hadden eenige dekkingskooopen plaats, doch prijzen zijn toch flauwer. Het oogstbericht van de National Ginners Association geeft een conditie aan van 76.5, hetgeen op een oogst wijst van plus minus 13 millioen balen zonder linters, wat gunstiger is, dan men algemeen had verwacht. In Egyptische katoen zijn nog al zaken gedaan en prijzen zijn weer vaster.

De verbetering in de vraag naar Amerikaanse garens is toch minder dan een week geleden. Fabrikanten schijnen hunne onmiddellijke behoeften gedekt te hebben en de hooge vraagprijzen niet te willen betalen. De aanvragen voor export zijn vrij talrijk, maar biedingen blijven over het algemeen te laag. Zoowel in 40/2 voor Bombay en ook de fijnere nummers voor Indië is nog al iets gedaan, doch over het algemeen blijven de Oostersche markten heel kalm. In Egyptische garens zijn vrij groote partijen verkocht, doch in bundlegarens blijft de omzet gering.

De doekmarkt is zonder eenige beweging, hoewel de stemming vrij gunstig blijft. Er komen nog al aanvragen binnen, maar deze schijnen slechts in enkele gevallen tot zaken te leiden. Over het algemeen heerscht er in de markt een vacantiestemming, hetgeen in den regel in de zomermaanden het geval is, doch het ware vertrouwen ontbreekt, ook nog op de overzeesche markten. De enige markten, die nog iets doen, zijn Zuid-Amerika en Indië, doch voor China en ook voor het binnenland gaat absoluut niets om.

21 Juli 28 Juli

21 Juli 28 Juli

Liverpoolnoteringen. T.T. op Indië .... 1/10^{1/2} 1/10^{3/4}
F.G.F. Sakellaridis 66,00 67,00 T.T. op Hongkong 3/8^{1/2} 3/11
G.F. No. 1 Oomra 13,75 13,50 T.T. op Shanghai. 5/1^{1/4} 5/6^{1/4}

Noteringen voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands).

	9 Aug. '20	2 Aug. '20	26 Juli '20	9 Aug. '19	9 Aug. '18
New York voor Middling ..	39,— c	40,— c	40,— c	32,65 c	32,05 c
New Orleans voor Middling	36,25 c	38,50 c	39,75 c	31,75 c	28,75 c
Liverpool voor Middling	28,20 d	26,81 d ¹⁾	27,64 d	19,13 d ²⁾	22,09 d

¹⁾ Noteering van 3 Augustus. ²⁾ idem 8 Augustus.

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '19 tot 6 Aug. '20	Overeenkomstige perioden	
		1919	1918
Ontvangsten Gulf-Havens..	13	40	13
" Atlant. Havens	7	61	29
Uitvoer naar Gr. Brittannië	8	125	10
" " t Vasteland.	12	87	46
" " Japan etc...			

Voorraden in duizendtallen	6 Aug. '20	8 Aug. '19	9 Aug. '18
Amerik. havens.....	740	1071	898
Binnenland.....	793	727	661
New York	?	80	115
New Orleans	?	342	268
Liverpool	991	770	237

Manchester, d.d. 4 Augustus 1920.

Het bericht van het Landbouwbureau te Washington op 2 Augustus gepubliceerd, geeft een gemiddelde conditie aan van den Amerikaanschen katoenoogst van 74.1 tegen 67.1 verleden jaar en 73.6 in 1918. Daar de weerberichten sedert dit rapport gunstig zijn gebleven en ook de vraag van den handel verminderd is, zijn prijzen sedert weer wat flauwer, ook al in verband met de minder gunstige politieke toestanden in Amerika en de steeds verder gaande daling in de vreemde wisselkoersen. Liverpool is niet zooveel lager dan New York, hoofdzakelijk doordat geïmporteerde katoen door de hooge prijzen van den dollar toch duur blijft. De Egyptische oogst blijft goed vooruitgaan en hoewel de loco-notering te Liverpool niet verminderd is, zijn prijzen op de termijnmarkt gedurende de week toch ongeveer 5 d. per lb. lager.

Spinners van Amerikaanse garens hebben niet veel vorderingen gemaakt. Prijzen zijn weinig veranderd, doch de binnenlandsche vraag is minder en er gaat slechts weinig om. Wel zijn er orders aan de markt, maar hoofdzakelijk tot lage prijzen, zoodat Spinners daarvoor weinig belangstelling toonen. Bundlegarens voor export zijn flauw, maar er is wel iets gedaan in goedkoopere kwaliteiten 40'er en ook in 70/100'er medio voor Indië. Getwijnde garens zijn onveranderd en er is nog al drang tot verkoopen, terwijl ook in Egyptische garens weinig omgaat. De meeste belangstelling bestaat nog voor de gewone soorten getwijnde garens, hoewel ook daarnaar de vraag van weinig beteekenis is.

De doekmarkt is zeer kalm, hoofdzakelijk door de feestdagen, zoodat er weinig omgaat. Er komen wel wat meer aanvragen binnen, zoowel van Indië als van het verre Oosten, zoodat de stemming over het algemeen niet ongunstig is.

28 Juli 4 Aug. 28 Juli 4 Aug.
 Liverpoolnoteringen. T.T.op Indië . . . 1/10 3/4 1/10 3/4
 F.G.F. Sakellaridis 67,00 67,50 T.T.op Hongkong 3/11 4/0 1/2
 G.F. No. 1 Oomra 13,50 13,25 T.T.op Shanghai 5/6 1/4 5/7

RUBBER.

Wat den prijsloop gedurende de afgelopen week betreft valt, hoewel zeer klein, een kleine vooruitgang te constateeren.

Op de termijnmarkt te Amsterdam waren de prijzen echter lager, tengevolge van den lageren koers.

	einde vorige week	
	crêpe	sheets
Augustus	109 1/2	105 1/2
December	113 1/2	112
Juni '21	119 1/2	119 1/2

	einde vorige week	
	crêpe	sheets
Prima Crêpe loco	1/10 1/4	1/9 1/4
" smoked Sheets loco	1/8 1/2	1/9
" Crêpe Aug./September	1/10 1/2	1/9 1/2
" " Oct./December	1/11 1/2	1/10 3/4
Hard cure fine Para	1/9 1/4	1/10

10 Augustus 1920.
KOFFIE.
 (Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Koltf & Witkamp en Leonard Jacobson & Zonen).
 Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
7 Aug. 1920	345.000	8.450	1.648.000	11.000	13 15/16
31 Juli 1920	322.000	8.725	1.567.000	11.600	14 9/16
24 " 1920	320.000	9.325	1.504.000	12.000	14 1/16
7 Aug. 1919	499.000	15.525	1.812.000	20.000	14 9/16

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
7 Aug. 1920	53.000	301.000	240.000	880.000
7 Aug. 1919	47.000	234.000	118.000	485.000

Statistiek der firma G. Duuring & Zoon.

Zichtbare voorraad op 1 Aug. 1920, in duizenden balen.

	1920	1919	1918	1917	1913
Voorraad in Europa	2.220	2.470	1.462	3.265	6.392
Stoomend { Brazilië	275	758	272	293	319
{ Oost-Indië	—	83	?	?	18
n. Europa { Ver. Staten	—	—	—	—	11
	2.495	3.311	1.734	3.558	6.740
Voorraad Ver. Staten 1.783	914	2.175	2.548	1.639	
Stoomend naar { Brazilië	543	648	641	314	228
Ver. Staten { Oost-Indië	?	?	?	?	33
	4.821	4.873	4.550	6.420	8.640
Voorraad in Rio	322	628	796	196	265
" " Santos	1.567	4.714	5.762	1.343	1.531
" " Bahia	19	10	81	35	46
Totaal	6.729	10.225	11.189	7.994	10.482
Op 1 Juli	6.750	10.336	11.702	7.778	10.275

COPRA.

De markt bleef gedurende de laatste weken wederom zeer vast gestemd en de prijzen liepen voortdurend vrij sterk op. Het aanbod is echter nog steeds niet groot te noemen.

De noteeringen zijn:

N. I. f.m.s. loco	f 58 1/2
" Mixed "	" 56 1/2
" f.m.s. Sept./Nov. aflading	" 58 1/2
" Mixed "	" 56 1/2

10 Augustus 1920.

HUIDEN.

Bericht van de firma Grisar & Co.

Exotische huiden: Gedurende de afgelopen week zijn weer overal meer zaken afgesloten, vooral dank zij de groote concessies, door de verkoopters zoowel in Europa als in Amerika gedaan. Belangrijke verkoopen zijn in de laatste dagen tot stand gekomen, waaronder:

8000 Swift la Blanca ossen, à 50 \$ oro, naar de Vereenigde Staten; 5000 Campanas ossen, tegen 48 \$ oro, naar de Vereenigde Staten; 5000 Union Rosario ossen, à 46 \$ oro, naar Europa.

Bovendien nog: 20.000 Anglo South American ossen, tegen 46 \$ oro; 10.000 La Blanca ossen, tegen 49 \$ oro; 5000 Rio Grande Magelhaes Industrial Sal. koeien, gewicht 23 kilo's, slachting Maart/Juni, à 12 3/8 d. c.i.f. inschepingsgewicht; 5000 Rio Grande Tamborindeguy & Vosta koeien, gewicht 22 kilo's, zelfde slachting, zelfde prijs en zelfde condities; 3000 Vicjo Cuareim Saladero ossen, zelfde slachting, à 13 d. zelfde condities.

Looistoffen: met regelmatige vraag voor quebracho, gehakte mimosa en divi-divi, met belangrijke zaken.

Inlandsche huiden: zonder de minste verandering.

Rotterdam, 7 Augustus 1920.

VERKEERSWEZEN.

RIJNVAART.

Week van 2 tot 9 Augustus 1920.

In de afgelopen week waren de aanvoeren zoowel te Rotterdam als te Antwerpen van matigen omvang. De algemeene toestand op de vrachtenmarkt bleef onveranderd. Voor erts van Rotterdam naar de Ruhrhavens werd f 1,10 per last met 1/4 lostijd betaald, terwijl voor reizen van Rotterdam naar den Boven-Rijn schepen tegen 5 cents per ton per dag verhuurd werden.

De huur te Antwerpen bedroeg 2) tot 22 centimes per ton per dag.

Het sleeploon van Rotterdam naar de Ruhrhavens werd de geheele week met 200 cents tarief genoteerd.

Ruhrort. Het sleeploon van de Ruhr naar Mannheim, zoowel als van Mannheim naar Straatsburg, bleef hetzelfde als de vorige week en bedroeg dus resp. Mk. 52,— en Mk. 45,— per ton. De vele schepen, die in Ruhrort op sleepgelegenheden wachtten, zijn langzamerhand opgeruimd, zoodat, nu de waterstand gunstig blijft, eenige daling in het sleeploon is te voorzien.

De vracht voor exportkolen Ruhrort—Rotterdam bedroeg in de eerste helft der week 80 cents en daarna f 1,— per ton met vrij sleepen. Voor reizen Ruhrort/Boven-Rijn bedroeg de scheepshuur 70 pf. per ton per dag.

Cauber Pegel noteerde eind der week Mtr. 2.49.

SCHEEPVAART.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen/R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol Kanaal	Rotterdam	Engeland
2/7 Aug. 1920	—	—	11/6	11/6	85/-	80/-
26/31 Juli 1920	—	—	f 28 1/2 1)	11/-	100/-	100/-
4/9 Aug. 1919	—	—	" 90 1)	8/6	210/-	2) 65/-
5/10 Aug. 1918	—	—	—	50/-	—	225/-
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/4	1/11 1/4	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genua	Port Said	La Plata Rوتر	Rotterdam	Gothenburg
2/7 Aug. 1920	22/6	35/-	32/6	37/6	17/6	—
26/31 Juli 1920	23/3	32/6	35/-	37/6	f 12,—	Kr. 42 1/2
4/9 Aug. 1919 2)	25/6	48/-	47/6	40/-	" 10,—	" 30
5/10 Aug. 1918	69/-	101/3	200/-	120/-	—	" 205
Juli 1914	fr. 7,—	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladtoestock West Europa	Chili West Europa (salpeter)
	2/7 Aug. 1920	60/-	—	—
26/31 Juli 1920	70/-	130/-	—	—
4/9 Aug. 1919	220/-	—	—	—
5/10 Aug. 1918	275/-	500/-	—	190/-
Juli 1914	14/6	16/3	25/-	22/3

1) Per ton stukgoed. 2) Voor Britsche schepen.

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.
 Overige noteeringen per ton van 1015 K.G.

De N.V. Nederlandsche Huistelefoon-Maatschappij

ROTTERDAM

Telefoon 3600

AMSTERDAM

Telefoon N 5580

'S-GRAVENHAGE

Telefoon H 280, 300

LEEUWARDEN

GRONINGEN

Telefoon 1555

ARNHEM

Telefoon 2723

levert uit voorraad TELEFOON-, SCHEL-, ELECTR. KLOK-INSTALLATIES, etc.,
in huur en koop.

Herstelt en onderhoudt onder garantie ook alle niet door haar uitgevoerde installaties.
PROSPECTUS GRATIS.

ONTVANG- EN BETAALKAS

NIEUWE DOELENSTRAAT 20-22 AMSTERDAM

DEPOSITO'S VOOR 1 JAAR FIXE $\frac{1}{2}$ PCT.

GELDEN, OP DEZEN TERMIJN GESTORT, ZIJN NA AFLOOP
VAN HET JAAR ZONDER OPZEGGING BESCHIKBAAR.

NIET OPGEVORDERD ZIJNDE, WORDT DE POST STIL-
ZWIJGEND VOOR GELIJKEN TERMIJN VERLENGD.

DE RENTE KAN NAAR VERKIEZING PER KWARTAAL, PER
HALF JAAR OF PER JAAR ONTVANGEN WORDEN.

GEREGELDE STOOMVAART LIJNEN

Lancashire & Yorkshire Railway

AMSTERDAM - GOOLE.

Stoomvaart Maatschappij „Noordzee”

AMSTERDAM - LONDEN.

S.S. „BOEKELO” en S.S. „HENGELO”.

Agenten: **GEBROEDERS SCHEUER.**

Onze afdeling ASSURANTIE belast zich met het sluiten van alle
soorten verzekeringen tegen scherp concurrerende premien.

KONINKLIJKE HOLLANDSCHE LLOYD

AMSTERDAM

PASSAGIERS-, VRACHT- EN
POSTDIENSTEN

NAAR

ZUID-AMERIKA

CUBA EN MEXICO

EN

NOORD-AMERIKA

KONINKLIJKE STEARINE KAARSENFABRIEK GOUDA GOUDA

GOUDA KAARSEN — NACHT-, THEE- EN SCHEMERLICHT

STEARINE — KAARSENPIJT — OLEINE

CHEMISCH ZUIVERE EN ALLE ANDERE SOORTEN GLYCERINE

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Het vraagstuk van de geldruimte in Nederland en de
goudpolitiek van de Nederlandsche Bank

met bijlage:

Nederlandsch-Oost-Indië en de Gold-Exchange-Standaard

door **Mr. G. VISSERING**

Prijs f 1,50

Het Bankwezen in Nederlandsch West-Indië

door **Mr. G. J. FABIUS**

Prijs f 1,50

Verkrijgbaar bij den Boekhandel en bij NIJGH & VAN DITMAR'S UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ, Rotterdam

HOLLANDSCHE STOOMBOT MAATSCHAPPIJ

Telefoonnummers: **AMSTERDAM—ROTTERDAM**

Noord 1411, 1699, 3011, 7396, 8941, 9030, 9035.

Telegram-adres:

HOLLANDIABOOT AMSTERDAM.

Geregelde afvaarten van Amsterdam naar:
 Londen en Hull iederen Dinsdag en Zaterdag.
 Schotland iederen Vrijdag.
 Le Tréport (Parijs) iederen Zaterdag.
 Fowey, Bristol, Swansea, Liverpool en Belfast om de 14 dagen.

In samenwerking met de N.V. v/d. Eb en Dresselhuis' Stoomv. Maatsch. te Rotterdam, den Koninkl. Holl. Lloyd te Amsterdam en met de Nederlandsch Zuid-Afrikaansche Stoomvaart Maatsch. te Rotterdam:

1°. iedere 3 weken van Amsterdam, en Rotterdam naar **West-Afrikaansche havens** van **Dakar** tot **Mossamedes**.

2°. iedere maand van Rotterdam naar **Zuid-Afrikaansche havens**.

Ruime Loodsen, Spoorwegaansluiting. Billijke vrachten. Afvaartkaarten worden desverlangd geregeld toegezonden. De Stoomschepen vervoeren een beperkt aantal passagiers.

KONINKLIJKE STEARINE KAARSENFABRIEK GOUDA GOUDA

GOUDA KAARSEN — NACHT-, THEE- EN SCHEMERLICHT
 STEARINE — KAARSENPIET — OLEINE
 CHEMISCH ZUIVERE EN ALLE ANDERE SOORTEN GLYCERINE

N.V. W. van Driel's Stoomboot- en Transportondernemingen ROTTERDAM

Reeders, Cargadoors, Expeditieus, Zeebevrachttingsagenten

Telegramadres: FIAT.

Telefoonnummers: 1958, 1977, 1997.

DELFT

J.C. GOUDRIAAN'S
INDUSTRIE- EN EXPORT-M.F.

MOTORLOCOMOTIEVEN
 TRANSPORTWAGENS
 VOOR ALLE DOELEINDEN

AANLEG VAN
 FABRIEKSSPOOR

- SPOORWEGMATERIEEL -

**CANDY-
HERFKENS**

**HOOG-
VUURVASTE
STEENEN**

VENLO

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP Wester-Suikerraffinaderij AMSTERDAM

GROOTSTE RAFFINADERIJ
IN NEDERLAND

Levert de mooiste Suiker, omdat haar zuiveringsvermogen het grootst is.

Produceert behalve alle soorten *Melissuiker* en *Basterds*:

Cristallen, groote en kleine, Klontjes (Cubes), Theeklontjes, Crushed (brokken) Tabletten, Brooden, Poedersuiker, fijne Suikers voor Vruchtengebruik, enz. enz.

VERZEKERINGSMAATSCHAPPIJ

„GELRIA”

ROTTERDAM

Maatschappelijk Kapitaal f 2.500.000,—
 waarvan geplaatst f 500.000,—

TRANSPORT- en BRANDVERZEKERING

DIREKTIE:

C. TH. DAAMS

H. G. SCHUDDEBEURS

Kantoor WIJNHAVEN 103

Telefoon No. 13883 Telegr.-Adres: „VERMAAGEL”

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK

AMSTERDAM

BATAVIA

's-GRAVENHAGE

AMPENAN, BANDOENG, CHERIBON, HONGKONG, INDRAMAJOE, KOBE, MAKASSAR, MEDAN, MENADO, PEKALONGAN, PROBOLINGGO, SEMARANG, SHANGHAI, SINGAPORE, SOERABAYA, TEGAL, TJILATJAP, WELTEVREDEN.

Kapitaal f 45.000.000,—

Reserven f 32.000.000,—

ROTTERDAMSCHES SCHEEPHYPOTHEEK BANK

Wijnhaven 94a

Tel. No. 7846

De Bank geeft uit 6 pCt. PANDBRIEVEN

in stukken van f 5000,—, f 1000,—, f 500,— en f 100,—

De Directeur, Mr. W. C. MEES

NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ

Gestort Kapitaal ..... f 80.000.000,—
Statutaire Reserve ..... f 17.353.284,—
Buitengewone Reserve ..... f 22.660.000,—

Hoofdkantoor: AMSTERDAM - Agentenschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in NEDERLANDSCH-INDIË:

BATAVIA, SOERABAIA, SAMARANG, MEDAN en andere voornamelijk plaatsen.

Vestigingen in de STRAITS-SETTLEMENTS, BRITSCHE-INDIË, CHINA en JAPAN:

SINGAPORE, PENANG, RANGOON, HONGKONG, SHANGHAI en KOBE.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten,
Incasseeringen en Financieringen, Schriftelijke of Telegrafische Credieten,
Reiscredietbrieven, Deposito's, Rekening-Courant,
Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken.

Nederlandsch-Indische Escompto Maatschappij.

Opgericht in 1857.

Kapitaal f 50.000.000,—, waarvan geplaatst en volgestort f 35.000.000,—. Reservefonds f 7.800.000,—.

HOOFDKANTOOR: BATAVIA.

AGENTSCHAPPEN te: Soerabaia, Soerabaia-Simpang, Semarang,
Weltevreden, Padang, Bandoeng, Cheribon, Macassar, Djokdja,
Medan, Tegal.

AMSTERDAM,
Keizersgracht 573/5.

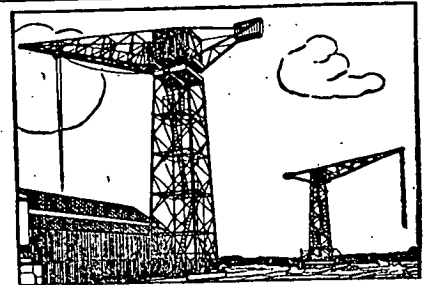
's-GRAVENHAGE,
Prins Hendrikplein 14.

BANKZAKEN IN HET ALGEMEEN.

Electrische Werfkranen

Nederlandsche Staalindustrie

ROTTERDAM

Bank-Associatie

Wertheim & Gompertz 1834 en Credietvereniging 1853.

ALLE BANKZAKEN.

Kapitaal en Reserves f 19.500.000,—.

Negen-en-twintig Kantoren.

HAARLEMSCHE BANKVEREENIGING

HAARLEM, AALSMEER, BEVERWIJK, BLOEMENDAAL, EDAM, HILLEGOM,
HOOFDDORP, LEIDEN, LISSE, PURMEREND, IJMUIDEN, ZANDVOORT.

Kapitaal en Reserve f 5.000.000,—